

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

LG

✓ 2054

1999

Ք Ն Ա Ր

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ.

Քնար, հար ուժգին քո թոյլ լարերին,
 Մինչ ձայնը հասնի հայ երգիչներին,
 Թող դան, վեր առնեն քո անշուք թերթեր,
 Չնան, փարատեն վշտալի սրտեր:
 Տե՛ս V էջե՛ս.

Հատոր 1

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Տե՛ր ԹԻՖԼԻՍԻ

Ե Ր Ե Ի Ը Ն

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԶԱՔԱՐԱՅ ԳԵՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

1880

Գրքերը եւ՛րաքի՛ն Եւ՛հանձնե՛ման: Տպագիւն Մե՛տալ Թա՛ղարեան:

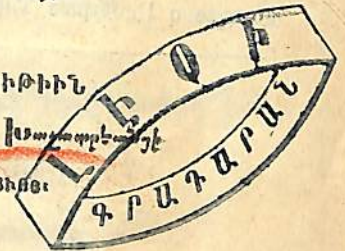
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ.

Գնար, հաճ ուժգին քո թոյլ լարերին,
Մինչ ձայնը հասնի հայ երգիչներին,
Փող դան, վեր առնեն քո անշուք թերթեր,
Գնան, փարսառն զլուսալի սրտեր:
Տե՛ V երեւ.

1540.

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խաղաղութեան Տէր Խաղաղութեան
ԱՇՏԱՐԱՆՅԵՐԸ:

ԵՐԵՎԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՁԱԲԱՐԱՅ ԳԵՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ:

1880

43741-4. Է.

Дозволено Цензурою Тифлиса. 24 Апрелья 1880 года.

28263-629
+2054-607

ՀԲ 2058

ՎԱԳԱՐՇԱՊԱՏՅԻ

Պ Ա Ր Կ Ե Շ Տ Ա Ս Ո Ւ Ն

ԵՂԻՍԱԲԵԹԻ

Ե Ի

Ո Ր Դ Ո Յ Ն Ո Ր Ի Ն

Գ Է Ո Ր Գ Ս Յ

ՌԱՆԹԻՆՈՍԵՆՆՅՆՆԵՐԻՆ

ԽՈՐԻՆ ՅԱՐԳԱՆՕՔ

ՆՈՒՆԴՐՈՒՄԷ

Է. Ե. Խ. Խ. Խ.

Ինչ ազգ, որ աշուղներ չունի,
Նա իւր սրտումը սէր չունի,
Ինչ ազգ սրտումը սէր չունի,
Նա Աստուծոյ պատկեր չունի,
Ո՛վ Աստուծոյ պատկեր չունի,
Նորան բարի գործեր չունի,
Ինչ մարդ բարի գործեր չունի,
Նրան աշխարհին խել չունի,
Նորա կեանքը քամոյ սլակ,
Ինքը շարեայ միաբանող:

Ս Է Ե - Գ

Հ Ա Յ Ե Ր Գ Ի Զ Ե Ր Ի Ն .

Քնա՛ր Հա՛ր ուժգին,
Քո թոյլ լարերին,
Մինչ ձայնը համի
Հայ երգիչներին,
Թող գան, վեր առնեն
Քո անշուք թերթեր,
Գնան, փարատեն
Վշտալի սրտեր:

Թող նորա Հայոց
Իաշա, հովիտ չափեն,
Ուր Հայաստուն է
Մարդարիտ թափեն,

Եւ նորանց երգի
 Ներդաշնակ հնչիւնք.
 Հայի սրտումը
 Աւրախ ծափ ծափեն:

Թող նոքա հայի
 Արտումն անդադար,
 Սերմանեն իւրեանց
 Կենսատու քանքար,
 Եւ եթէ զեռ կայ
 Ընօդուտ հայ, թող
 Ըզդասիրական
 Կազմի գաղափար:

Բայց դու, ժի՛ր երգիչ
 Նորան շուտ գտիր,
 Բայց նորա սիրտը
 Մի կերպ ներս մտիր,

Ընուշ ձայներով,
 Բաղցր երգերով,
 Խոր թմրութիւնից
 Դարց բեր անխտիր:

Չունքի Ըշուղի
 Պարտքնէ միշտ երգել,
 Ըմեն հայի տուն
 Մտնել ան արգել,
 Նա ուղղախօս է,
 Խօսքերն ազդու.
 Լաւին միշտ գովել
 Վատին անարգել:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԳԵՐ:

1.

Յերեկ անվերջ զես կործէի կենդանի,
Ե՛սօր անյոս օւրիշնիրին սանահոխ,
Ար ժամանակ, որ ես էի անուանի
Ե՛ժմ խոպառ յաղզ ընտանեաց բարձ ի թող:

Ե՛ն զաւակը, որի նետող գնդակը,
Ե՛՛՛ սպանայր բոլոր երկիր որոտայր,
Ե՛ժմ սարուկ մէջկին կապուած վանդակը,
Սիրանէ խոցիւմ սուր սուսերօք սրածայր:

Մէկ լի անուն ինձ համար ես յիշատակ
Հայել հալ թէ կարողացայ պահպանել
Բայց վե՛հ փառքս խորթ ծնողաց սանտոսակ
Ենցաւ գնաց էլ յոյս չունիմ դասնել:

Յաւերժական փայլուն փառքից մերկացած
Մտումէ ինձ պարկիւղ անդարդ հողի տակ,
Չունիմ զաւակ, որ իբար հետ միացած
Գէթ չի թողուն ինձ մնալ սե քողի առի:

Իմ խոր անդունդ ծովի յատակ մանկը
Եղև պատճառ անմիտքան մէկ բառը,
Հաս դժուար է կրկին ճամբայ գտնելը
Պէտքէ ողբամ, պէտքէ միշտ լամ շատ դառը:

2.

Սոխակ, իմ նամակը տար Հայաստանին,
Թեև առնելով, սլանալով, գնալով,
Ես ուշք դարձի նա այդ նամակին
Զեռն առնելով, համբուրելով, բանալով:

Սոխակ նորան պատմիր իմ խեղճ վիճակը,
Ես որ փակուելէ լոյս արեգակը,
Թող վեր առնի դերկը Հայկեան դիակը
Հառաչելով, արտասուելով, թանալով:

Սոխակ իմ ցաւերս արդեօք կարճղես
Ինչպէս քեզ ասումեմ մի առ մի պատմես,
: : : : : : : : : : : :
: : : : : : : : : : : :

Սոխակ, ես խաչելին եմ Աշտարակեցի,
Թշուառ վիճակի մէջ կեանքս մաշեցի,
Հայաստան կանչելով լիրդս խաշեցի,
Են քաշելով, սիրտ մաշելով, վաշելով:

3.

Ի թարմ քնոյդ նսեմական
Չարթիր նազելիդ իմ, զարթիր,
Եհն եհաս օր ցնծութեան,
Չարթիր նազելիդ իմ, զարթիր:

Տխուր ժամերն եկին անցան,
Երբ ժամանեաց օրեր զարնան,
Պունատ դաշտերն զարդ զբեցան, զարթիր նազ՝

Երեակէզ տափ խորշակը,
Փչեց իւր սեռին թռչակը,
Ենցաւ թշուառ քոյդ վիճակը, զարթիր նազ՝

Ենդարդ գլխին քո վառվառն
Փայլե պսակ ներկայ դարուն,
Յնծայ երկիր հաճութի Պարուն, զարթիր նազ՝

Ոսկեփետուր անին Սոխակ,
Թեևրդ բաց թռիր արագ,
Պնա երգիր դու այս գունակ, զարթիր նազ՝

4.

Խոցերիս չիսց բժշկուելու յոյս,
 Ոչ գանձ, ոչ ակունք, ոչ Լուգման գիտէ,
 Մնումէ Աստուած, որ տայ խրատոյս,
 Դորա հնարք Աս միայն գիտէ:

Չարաչար կեանքով, անբաղդ դարերով,
 Սրտունն է դարսուած վերք հազարներով,
 Ազիտէ բանդում շատ տարիներով
 Մնամ փակուած, դա Հոգեհոն գիտէ:

Ինձ յետ ճգնեցին ընկերի շարքից,
 Իսպառ զըկուեցայ բնական փառքից,
 Մնացի դատարկ սրբազան վարքից,
 Աստուծոյ անտես Քահանան գիտէ:

Իցէ բժշկուիմ այս ցաւերիցը,
 Աշտալի սրտիս խոցուած կարիցը,
 Աչքերիս վազիան աղբիւրներիցը,
 Արասուած չափը Ահեհոն ինձ գիտէ:

5.

Իբր ժամանակի, որ սուսերս շողշողուն,
 Քաջամարտեաց ահ սպառնայր դողդողուն,

Քաջակորով զաւակներիս գնդակից
 Այլ չէր յերկիր ձիաթաւալ զըտունս:

Քաջակորով զաւակներս մահացան,
 Եւ յեօաբայք հետ զհետէ թուլացան,
 Ինձ թողեցին մէկ լսի անուն յիշատակի,
 Իւրեանք եղէն Հայաստանէս ցիր և ցանս:

Ո՛րք չես տնանիլ մայրակորոյս զաւակիս,
 Միշտ ողբալով զէկարեկեալ նաւակիս
 Այլը ծուած խորթ ծնողաց առաջին,
 Քթիցը մուխ է արձակում անակիս:

Հինգ հարիւրը լրանում է խեղճ թշուառ
 Այլ իճակի մէջ այրիւմեմ ես սրտափառ,
 Արեղ փառքից անհուն զարդից մերկացած
 Հագիւ հաղթէ պահպանել եմ մէկ բառբառ:

6.

«Յարող ինչ» երգի եղանակով:

Ապրումառամ ակուր սիրտս
 Այլ է անթիւ ցաւերով,
 Չուն աննումեմ իմ թճապուհին
 Ասպուած ամուր լարերով:

Նա չի փրում թուրքի ոգին,
 Չի փարփում նորա գրիում,
 Եւ ասնջիւմէ յուսահուր
 Ենկերջ, անպերճ ցաւերում,
 Հանումէ միշտ դառն հառաչանք
 Արտի մթին խորքիցը,
 Կարօտումէ նա փրկութեան
 Ենդութների ձեռքիցը:

Ենքուն աչքով նա անհամբեր
 Սպասումէ օգնութեան,
 Օր ու գիշեր նա թափումէ
 Եչքիցն հեղեղ դառնութեան,
 Նարա համար սուգ է աշխարհ,
 Թէկև լնի շահաւոր,
 Սիրարորոք նորա ժպիան
 Փոխուելէ սուգ դարևոր,
 Գանդատ ունի նա իւր սրտի
 Ենրուժելի վերքիցը,
 Կարօտումէ նա փրկութեան
 Եսիւճների ձեռքիցը:

Ենցան տարիք, անցան դարեր,
 Եսքան երկար շջանում:

Իմ թագուհին դեռ մնումէ
 Կապուած փակուած գնդանում,
 Նա շատ անգամ իւր օգնութեան
 Համար թափեց արտասուք,
 Երբ չգտաւ զքեզ կարեկից
 Եւելացաւ նորա սուգ,
 Ներկայումս յոյս կապելով
 Ահ հ Ռուսաց Կայսերին,
 Հաւաստի է կպաշտպանի
 Ենաէր խղճուկ Հայերին:

7.

Եղէտալի էր կհնչես,
 Օարթիր նազելից իմ, զարթիր,
 Բաւէ այդքան խորուն ննջես,
 Օարթիր նազելից իմ, զարթիր:
 Օարթիր, զարթիր դու աննման,
 Կարդան հրաւեր աւուրք Քարնան,
 Օի լրացաւ թիւ քոյ ննջան,
 Օարթիր նազելից իմ, զարթիր:

Քո չար ոտիք անհետացան,
 Եւ դառն աւուրք հեռի անցան,

Չունիս այ կս որոմնացան:
Չարթիր նազելից իմ, զարթիր:

Ահա տեղից քո սուրբ նախկին,
Որ սանախիս էր սասխին,
Ընի ունի քեզ գրկել կրկին,
Չարթիր նազելից իմ, զարթիր:

Ըստ որ շորհիւ Ապրիլի Ռուսաց,
Յնձան ամիւնից Գիւշայնեաց,
Ի ննջմանէդ խաւարամանձ
Չարթիր նազելից իմ, զարթիր:

8.

Իմ կենաց մեջ աղնիւ ընկեր,
Գեռ քեզ նման սէր անուշ
Չէի տեսած փայլուն պատիկեր
Քոյոյդ նման ճիշդ քերուշ:

Ընտանաց է մեր վայելած
Սիրտիս թու թ դուաները,
Երբ մի հողի մի սիրտ վառուած
Պատկին մեզ հրճուաները:

Գիտեմ, գիտեմ, անմտ եղբայր,
Յիշելու ես օր զիշեր,
Պիտի մաշուիս դու անդադար
Մինչ հեռի է քոյդ ընկեր:

Քեզ եմ ձայնում զգօն արե,
Չայասերունդ պատանի,
Վուզեմ կրես անուն բարի՝
Չայ կոչմանդ պիտանի:

Պիտի ջանաս միշտ անդադար
Ոգեորիլ ջանագով,
Գնիլ գործ ճիգդ ազգի համար,
Ազգասիրի եռանդով:

Գնա, ուսիր քաջաց անմահ
Լուսաշաւիղ յիշատակ,
Չոհիր անձդ վեհ, անխնահ,
Լնուլ ազգին նպատակ:

9.

Դու տեսելիս Յունիս ամսին
Երեւանում գեղին վարդ,

1055/29-59282

Ծառը փշոտ, թուփը մշոտ,
Վոյնը դեղին քիչ զուարթ:

Ես տեսելեմ Օգոստոսին՝

Նորբայազեա կարմիր վարդ,
Ծառը անփուշ, ինքը քնքուշ,
Հոտը տեղին շատ զուարթ:

Վան շատ վարդեր, կան շատ զարդեր,
Բայց չեն նոքա ինձ համար,
Շքեղ պարտեզ և լայն քարտեզ,
Սուտ են դոքա ինձ համար:

Ե՛լ իմ տեսած վարդի հոտը
Դեռ բուրումէ դարեւոր,
Որի համար խիստ սիրահար
Մնան մարդիկ բիւրաւոր:

Ե՛տ իսկ վարդի մի թերթիկը՝
Հայկ—Մնուշն անունով,
Պահպանվումէ և պաշտումէ
Հայի որտեւմ անվողով:

* *

10.

ՍԻՐՏ ՏՐՏՈՒՄ:

Խաւար քողը երեսիկ՝

Մինչ երբ ծածկես դառը սիրտ,
Երմատասիլ արեցիք՝
Սեանքիդ դալար ծառը սիրտ,
Բերանումդ չորցուցիր
Սոխակի պէս բառը սիրտ,
Մինչև անգամ մոռացար
Սուրբ Մեսրոփայ տառը սիրտ:

Ե՛տնեքիդ աղբիւրը՝

Հոսանաց ջուր է դառել,
Ի բնէ այրուած սիրտդ՝
Համարեա հուր է դառել,
Ե՛տնց քաղցր խօսքերը՝
Քեզ համար սուր է դառել
Վանաչազեղ դաշտերը՝
Ե՛չքիդ տխուր է դառել,
Ե՛տ բոլորին տիրացար՝
Հեզահոգի դառը սիրտ:

Չես գիտում թէ ի՞նչ անես՝
 Բաց աչքով լաս անդադար,
 Թե՛ անբաղդ քոյ վիճակիդ
 Վերայ վայ տաս անդադար,
 Ե՛րբ դառը վիճակի մեջ՝
 Մշտապէս մնաս անդադար,
 Թե՛ շուտով քեզ փրկութիւն
 Պետքէ զգաս անդադար,
 Ի՞նչ մնաց, որ չունեցար,
 Մերթ ջերմ և մերթ սառը սիրտ:

Ի բնէ քեզ պէս անբաղդ՝
 Չի կայ աշխարհի վերայ,
 Մոլորուած բոլորովին՝
 Ենչատակ սարի վերայ,
 Մարմինդ անգարդ գեանի՝
 Գլուխդ քարի վերայ,
 Ե՛րբ բոլոր չարչարանքդ՝
 Եղաւ սիրահարի վերայ,
 Ենցկացաւ սրտաշարժուն՝
 Քո գարուն ամառը սիրտ:

Անդանի, բայց կիսամեռ,
 Աեանքիդ շրջանը հատաւ,

Եարելու էլ յոյս չունիս՝
 Խղճալոյդ ջանը հատաւ,
 Լեզուդ բերնիդ չորացաւ՝
 Խօսելուդ բանը հատաւ,
 Ինչ արի չի բժշկուեց՝
 Յաւիդ դարմանը հատաւ,
 Իչուր դու դեգերվումես՝
 Չարութարեաւ խառը սիրտ:

11.

„Էրանդ եմ սօհ հիւանդ եմ՝ երգի եղանակով:

Մայրիկ սաստիկ հիւանդ եմ,
 Յաւին տակ հնազանդ եմ,
 Օգնիր միակ զաւակիդ,
 Մերձ է հոգիս աւանդեմ:

Ընդութ մահն ոտ առ ոտ,
 Աուզէ գալ դիակիս մօտ,
 Հանել հոգիս իւր տեղեց,
 Աղէտրիւ Տէրին մօտ:

Թուլցան կտրիչ թեքերս,
 Աւցան լուսով աչքերս,

Մահը խլեց իմ պայծառ
Լուսոյ նման պատկերս:

Եշտոյժ սրտիս հազաղը
Դժուրեց մահուան գնդակը,
Տուն էր անդուռ ան երգիկ,
Եղին անդ իմ դիակը:

Հողի տակին ես պարկած,
Չունիմ ո՛չ ահ, ո՛չ արկած,
Պէտքէ ննջիմ անդ հանգիստ՝
Մինչ գեռ ձայնէ „Ե՛կ վեր կաց“:

12.

Ես իմ ցաւայլն դառը ժամերը՝
Երգեօք մինչև երբ պէտքէ երկարի,
Եման հանգիստ կարճ գիշերները՝
Թուումէ աչքիս ամբողջ մի տարի:

Աղաղուց թառամած այս դաշար կեանքս,
Նոր նոր դառնաշունչ հողմն է տապալում,
Քրանքով դատած գառն աշխատանքս,
Եանումէ ձեռքէս այլոց է տալում:

Ճմաճ սրտիկս սաստիկ վերքերով,
Եչքս առանց քուն սաղ գիշերները,
Սիրտս շահումեմ տխուր երգերով,
Գոնեա անցանն իմ սև օրերը:

Երանի մայրս երկանց միջոցին,
Իմ փոխարէնս օձի ձագ ծնէր,
Նա կ'համբերէր նորա խայթոցին,
Ահբերի վերայ մահլամ կընէր:

Ե՛թմ մայրիկս օձի խայթոցից,
Շատ վերքեր ունի առանց բուժելի,
Իւր անբաղդ որդոյ ցաւի կսկծից,
Եարվումէ այրվում անհանդուրժելի:

Երկուքս մի տեղ ձայն ձայնի խառնած,
Նա գերեզմանում ես սող, բայց մեռած,
Եստուած ենք ձայնում Եստուած բոլորից,
Ողբում արտասուում սիրտ սրտի տուած,

Սանչումեմ զթն Տէր իմ վիճակին,
Թողուլ այս կենաց անզարդ աշխարհը,
Մօտենամ զգուեմ մօրս դիակին,
Չգին ինձ վերայ տապանաքարը:

13.

ԿԵՂԾԻԿ ՄԱՐԿԸ.

Մարդ նայիր որ աստիճան
 պատուել է քեզ Ստեղծողն,
 Յիմարից չէ պահանջը
 Թող մտածի հասկացողն:

Առշիկդ աննպատակ
 ժամ գնալով ես դու մաշում,
 Լքեսանց ճշմարտախօս,
 բայց ծածուկ սրտեր ես խաշում,
 Հոգուցդ ձեռք ես քաշել
 միշտ ընկորդ միսնես ճաշում,
 Երբ փչե մահուան քամին
 ո՞վ կլինի զիմացողն:

Ինչաւ դու չես մտածում,
 որ մարմինդ անարգ հող է,
 Աշխարհին հէջ մի սիրիչ
 նորա անունըն խաբող է,
 Ա՛խոր զիտէ հոգւոյ յարգը
 բարին ձեռքէն ո՞նց կթողէ,

Հանգամանքին հմուտ է
 մեղաց կնճիռն հալածողն:

Ըստուծոյ տիպ պատկերը
 սև փոշիով է՞ր ես մրում,
 Լճըարցդ սրտիկները
 վառ կրակով զուրես էրում,
 Ըստ է Հոգւոյ համբերը
 գլխին թէ ինչերնե՞ս բերում,
 Ա՛կարդայ քո վճիռը
 դատաստանի փող ածողն:

Պահանջը բիւր քանքար է,
 իսկ դու չունիս գոնեա մէկ հատ,
 Ա՛ճիռն խիտտ արդար է
 ո՞ւմ մօտ պետքէ գնաս գանգատ,
 Վրանի որ ազնիւ դար է
 է՞ր ես թողնում հոգիդ աղքատ,
 Բայց գիտե՞ս արդար հաշիւ
 է պահանջում Ստեղծողն:

14.

ԱՆՅԱՒՈՐ ԱՇԽԱՐՀԸ.

Անցաւոր այս աշխարհում

Մի պարծենալ մարդ հողածին,

Աւելի քեզ եմ ասում՝

Թուլամարմին մարդ կողածին,

Ըստ որում սուտ չի ասած՝

Ուրբան մարդս երկար մնայ,

Իւր ժողովուած գանձից զրկուած՝

Մերկ եկելէ, մերկ կ'գնայ:

Երջումներ շուքի պէս՝

Մեզ անվերջ հաստատ ենք կարծում,

Թողել ենք անանց կեանքը՝

Անցաւորովն ենք զուր պարծում,

Մէկս մէկու հոր փորելով՝

Մեզ վերայ մեղքեր ենք բարդում,

Չենք ասում պէտքէ մեռնենք՝

Հրամանաւ Նախասածին:

Տանջանաց տեղի կ'տանք

Աստուածանման սուրբ պատկերին,

Եթէ որ յօժար կամօք

Չի անարգենք դարչ մեղքերին,

Հարկաւոր է միտք բերել

Ղգնաղբեաց անմեղ սրբերին,

Որ ինքեանք չարչարուելով

Մեզ համար ճանապարհ բացին:

Անունով, անթիւ գանձիւ՝

Եւ պատուով լի չենք բաւական,

Առումներ չափ չունենանք՝

Նստենք յաթոռ արքայական,

Մէկ խօսքով ազահուծիւնն

Արեւինք մեզ պարտ սեփհական,

Չենք կարծում ծառի մօտը՝

Պատրաստի է մահուան կացին:

Բարուն դառնանք չէ պտտիւ,

Արդարութիւն է պահանջում,

Տէրունական քաղցր բանը՝

Պէտքէ, որ պահենք տկանջում,

Նեկայք մօտս իմ հաճելիք՝

Աստուծոյ բերանն է կանչում,

Ըստորում արժանի էք

Աստուհետե կենաց հացին:

Աշխարհի ունայեութեան
 Թող Հայ ազգը յոյս չունենայ,
 Եղեմական Յաղին թողած՝
 Այս կեանքումն բոյս չունենայ,
 Անբաղդ ոսկին ու արծաթը՝
 Իրան խրախոյս չունենայ,
 Քաղցրութեամբ ականջ դնի
 Աւետարանի ասածին:

Կենաց կարճ շրջանումն
 Արքան մարդս հարստանայ,
 Նորա հետ անտանելի
 Ծանրարեւն ցաւ կ'ստանայ,
 Աթողայ Աստուած հոգին,
 Ինչ կասի թէ Հայաստան ա,
 Աւերջումը արժան կ'ընի
 Տարտարոսի վայ ու լացին:

Յաւալը հարկաւոր է
 Մեր խղճալի հոգոյ համար,
 Աղքատին ողորմելով
 Յանցանքներս լանք անդադար,
 Քանի որ ժամանակ է՝
 Արդարանանք լիակատար,

Պատարինք Փրկչի բանը՝
 Գախջախելով զուրա օձին:

Ի՞նչ ասեմ Հայոց զաւակ,
 Դու աւելի պիտի լես,
 Քարացած սրտիդ մէջը՝
 Սալի նման պիտի կասես,
 Չինի միտքդ փոխուի
 Ի զուր դատարկ բան՝ է ասես,
 Մարմնիդ շատ փափուկ է
 Չես դիմանալ բոլորք բոցին:

15.

Խօսքի որ բերենք գեղեցիկ վարդ ես,
 Հարուստի համար մի չքնաղ զարդ ես,
 Բայց նա չի կարծում, որ դու կախարդ ես,
 Մահն ինչ է, կասէ, ես կամ յաւիտեան:

Անբաղդ, մի ասիլ թէ ոսկեդար է,
 Աւտ կ'թարշամես ուժդ տկար է,
 Աշխարհիս կեանքը բնական չար է,
 Իւր սիրողին է պատճառ կորստեան:

Չէ՛, չէ՛, լաւ լի՛ր աշխարհիս բանը,
 Ժողոված գանձդ մի՛ պահիլ տանը,
 Երբ սուրը ձեռքին գայ դաւաճանը,
 Փողը չի լինիլ ազատիչ մահուան:

Ինքդ անցաւոր անունդ լաց է,
 Ինքդ հազիւ թէ օրական հաց է,
 Վո՞ տուած ցաւը օձի կծած է,
 Իայց ո՞նց չի ասեմ ամօթ քո անուան:

Կեանքիդ մասն անցաւ Հայոց պատանի,
 Աշխատիր չարը սրտիցդ հանի,
 Եւ տապիր ունել գործքեր պիտանի,
 Տալ համար Տէրին ի ժամ գալստեան:

16.

ԱՌՕՐԵԱՅ ԿԵԱՆՔԸ.

Խորհենք մի փոքր մեր կեանքի վերայ,
 Տեսնենք թէ արդեօք ինչի է յարմար,
 Դիցուք թէ մարդս մտքով շատ վեր ա,
 Սակայն բնութեամբ է կարի տկար:

Աղամայ դէսը քանի տարիքներ,
 Թէ՛ չար, թէ՛ բարի անցելն անդարձ,
 Եւ թէ շատ մարդկանց հարկաւ կարիքներ
 Դեռ մինչև այսօր մնումեն անվարձ:

Չունքի աշխարհը՝ պանդոկի նման
 Երկու դուռն ունի մէկ մէկու հանդէպ,
 Երբ մէկից մտնում, մէկ գիշեր մնում,
 Միւսիցն ելնում ես առաւօտն ստէպ:

Ինձպէս շատերը աշխարհի բեռան
 Տակին չոքելն այս նեղ դարքումը,
 Թէ՛ հարստութիւն ունիս չափ լերան,
 Ինչ օգուտ է քեզ այս կարճ կեանքումը:

Կեանքը չէ այս տեղ, կեանքին պտուօղը
 Աշխարհի հողօր պետքէ վար ձգէ,
 Ան պայթակ պահի երեսի քողը,
 Արծաթին, ոսկուն միանգամ թքէ:

17.

ՔԱՍԱԽ ԳԷՏԸ ԱՇՏԱՐԱԿՈՒՄ.

Պ՞նչ գաս ի՛մ լուսնեակ՝ երբե՛ եղանակե՛

Խոխոջուն ձայնդ ինձ համար Քասախ,
Շատ տարիներով՝ ինչո՞ւ ես լռել,
Միտքս բերելիս՝ մեռնումեմ սաղ սող,
Չուն համեղ ջուրդ՝ սիրով եմ ծծել:

Ազնիւ ձկներով՝ դոյն դոյն զարդարած,
Հիւսիսից գալով՝ Հարաւ կնթանաս.
Քաղցրահամ ջուրդ՝ պիտանի բազմաց,
Այլոց բաշխելով՝ պարծանք կստանաս:

Չեմ կարծում նաև Աշտարակ զիւզի,
Սպեղուչ օղը՝ ոչ մի տեղ լինի,
Ո՞ւմ չէ ցանկալի՝ այգիքն խաղողի,
Բարեհամ, կարմիր, քաղցրահամ գինի:

Ի՞նչ պէ՞տ մոռանամ էն քաղցր օղը,
Ուր ծնուած, սնուած՝ մատղաշ հասակս:

Աարօտ է ծծել նոյն անուշ հոտը,
Այժմ հեռացած անբաղդ թռչնակս:

Վտեանեմ այժմ՝ ինձ պէս շատերը,
Մայրական գրկից՝ խալառ հեռացած,
Ջանք անեմ տիրել՝ բարեաց գործերը,
Մինչ դեռ չի հասել՝ վախճանս կենաց:

ՍԻՐՈՅ ԵՐԳԵՐ.

18.

„Հայրենի՛ք Սրբապետն՝ է երգի եղանակով:

Եյս գինին թող լինի քո կենաց թասը,
Սրտումդ ունենաս սիրոյս մի մասը:

Աէրս թող սիրոյդ հետ միանայ արդէն,
Հողիս թող հոգուցդ լեանայ արդէն:

Եյս բանով ուզումեմ քո գութդ շարժես,
Մտքումդ մշտապէս անբաղդիս յիշես:

Յաւալի վերքերիս մումուռ կսկիծը,
Միաք ունի բաժանել իմ կենաց գիծը:

Խոցերիս դարմանը միայն դու գիտես,
Քո քնքուշ մասներով պէտք է բժշկես:

Եջ ձեռքս բռնելեմ սիրոյս բաժակը՝
Չախ ձեռքիս պահածեմ՝ սիրոյդ նամակը:

Չեմ ուզում այլ ազգի բժշկի դեղը,
Մնց թողում չքնաղիդ ընտրել տգեղը:

Ինձ համար քո սէրը ուրիշի փառքից,
Շատ բարձր զին ունի ոսկեղօժ կառքից:

Ախամեռ կանչումեմ՝ ս՛վ իմ ազգակից,
Աարողես անջատել խղճիս մահուանից:

Բնդունիր ուրե՞ն՝ փեսայիդ բանը,
Եյս մեր ամուսնութեան լինի պայմանը:

19.

„Հայոց աղջիկներ՝ երգի եղանակով:

Խնդիրքս լիր՝ փափկասուն սնած,
Հարազատ հօրից և մօրից ծնած,
Փութացիր նայել ինձ նման գերուն,
Եռանց կրակի այրուած խորովված:

Աղջեկ մեծատան տան երեք ամաց,

Մինչև երբ թողուս սրտիկս քամած,

Ալինի՞ արդեօք՝ մօրիցդ ծածուկ

Մօտս դաս սիրով՝ դու կամաց կամաց:

Չքացած սրտիս փառք է ջուր տալդ,

Ախամեռ ջանիս վարձք է սուր տալդ,

Մահիցս փրկող է քոյ շուռ գալդ,

Իաս ո՞նց չի մնամ քո սիրուն վառուած:

Ինձ բաւ է այրես՝ սիրոյդ բոցովն,

Թող ընկնի վրէս երեսիդ հովն,

Թէ կուզ քեզ համար ինձ ձգեն ծովն,

Ինաւ չեմ զգալ՝ ո՞չ տրտում, ո՞չ լաց:

Աարմիր երեսիդ՝ բարակ պռօշիդ,

Ինձ պէս պատանին սաղ կ'զայ դռնիդ,

Թէ վրէս ցանես՝ քո չնչին փոշիդ,

Իազդի դուռ կընի ինձ համար բացուած:

20.

„Յամաւէրն՝ Այրէլն“ երգի եղանակով:

Խիտ առ խիտ պարտիզիս բացուած ծաղիկը,
Իաշխումէ նայողին անուշ հոտիկը:

Աճիւնածիւղ ոստի կանաչ տերեւը,
Փայլումէ ծաղկի հետ վերնուստ արեւը:

Չեմ կարծում Եթերը սորա պէս լինի,
Ուր չ'կայ չայրենեացս քաղցրահամ գինի:

Ինձ համար սա լաւ է ոսկի արծաթից,
Որ տխուր սրտիկս փրկում է լացից:

Արուսի շատ տարիք թէ բարի թէ չար,
Չայլու թէ գտելիմ չոր անձիս մէկ ձար:

21.

„Ան սորհմորտն է“ երգի եղանակով:

Խուճուճ խուճուճ քո շէկ մազերդ,
Խեղդուելուս համար գործիք են,

Էդ քո բարակ նուրբ շթունքներդ,
Ինձ պէս քաղցածին խորտիկ են:

Արի՛ արի՛ դու իմ նազելի,
Արի՛, սրտիկս մի՛ կոտորիք,
Էդ քո շքեղ փայլուն երեսք,
Արօտիս երեսին խիլիր:

Չէ՛, չէ՛, հրեշտակ իմ հոգե առքս,
Խղձալոյս դու պէտք է խղձաս,
Իմ կարօտս քեզնով թող լցուի,
Պոնեա մէկ անգամ մօտս գաս:

Ինքդ քնքուշ դէմքիդ փայլակը,
Աչացս լոյսը քաղում է,
Էդ սիգածեմ մարմնոյդ ընթացքը,
Խղձես սրտիկը դաղում է:

Սամոց, կամաց էդ քողի տակից,
Մինչև երբ դու ինձ նկատես,
Վո՞ նազելի չքնաղ դէմքովը,
Թաւէ սրտիկս կարատես:

* *
*

22.

»Ասոր կոոր տճպ էր գալիս« երգի եղանակով:

Խունջիկ մունջիկ շատ մի՛ անիլ
դու իմ սիրելի,
Ինձանից գանգատ մի՛ անիլ
դու իմ սիրելի:

Ամեն սհաթ, ամեն րոպպէ
մանեմ գալի քեզ
Արի՛ քնքուշ մի՛ խնայիլ
տալ բարեդ մեզ:

Չեմ ստանում էրուած սրտով
ես քո բարեդ,
Աղաչումեմ թող ինձ վերայ
ծաղի արեդ:

Իմ նազելի մի՛ չարչարիք
զուր սիրահարիս,
Չքնաղ դէմքիդ սուրբ համբոյրը
սուր սիրահարիս:

Վամաց, կամաց այրուած սրտիս
 Թոյլ տո՛ւր հովանայ,
 Սիրուցդ տո՛ւր ինձ մի բաժին
 հոգիս զովանայ:

23.

„Գիշեր ցերեկ կհասուէ՞՞“ երգի եղանակով

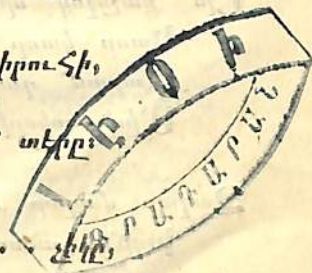
Խեղճիս տունը աւերեցիր՝
 Եղջեկ, գեղջեկ գովանի,
 Լերդս և թորս դու խաչեցիր՝
 Պայծառ անսքով գեղանի,
 Ունքերիդ, ճակատիդ՝
 Փայլը սիրաս բորբոքեց,
 Վտոր կտոր բորբ սիրաս
 Բողբոջին խարշատեց:

Եղէկեղ քո խօսքերդ՝
 Սլաքի պէս թափանցեց,
 Եմուր կուրծքս, անխաղթ կեանքս՝
 Օտուր ի զոյ կործանեց,

Սլաքիդ լարերի՝
 Երկթեանի ծայրերը,
 Հոգիս մաշեց բան չի թողուց՝
 Մարմնոյս ուժը խորտակեց:

Չեմ գիտում անողորմես,
 Թէ միայն ինձ ես խոցում,
 Գիշեր ցերեկ հոգոյս մաքով՝
 Վառվումեմ սիրոյդ բոցում,
 Վառ բոցիդ ալաֆը՝
 Բաւական է ինձ այրի,
 Եղաչումեմ սիրոյդ տոջոր՝
 Ինձ մի՛ թողուլ հոցում:

Ինձ նման շատերի՝
 Ենրուժեկի խոցերը,
 Եռաւ, տարաւ, դեռ տանուձէ՝
 Քեզ նմանի վառ սերը,
 Խոցերիս մամուռը
 Իչ չեմ զգում, սիրուհի,
 Գերոյս փրկող միայն քեզ
 Բողբոջումեմ իմ տէրը:
 Վանջումեմ քեզ սիրելի՝
 Ճանաչես քո . . . չեմ:

Առանց տրտունջ սիրոյդ կամքով՝
 Տաս նորան քո պաշտիկը,
 Տոչորուած սրտիկը,
 Թող դրանով հովանայ,
 Չունքի կամի, որ թազանայ՝
 Ղլխիդ պատուած լաշիկը:

24.

„Յերէնս չեանն երէնս ճո՞ւ երգի եղանակո՞ւն:

Խնամք արն մտող գայ,
 Արդի կարօտ սոխակս,
 Քնքոյչ սիրոյդ բարե տայ,
 Ոսկեփետուր թռչնակս:

Եւ քաշելով սրտիկս՝
 Ատոր կտոր բաժանուեց,
 Հարամ դառաւ խորտիկս՝
 Միան ոսկորիցս անջատուեց:

Չազար մաղար աչքերդ՝
 Խղճիս անտուր սպանեց,

Լչդ լուսնի պէս պատկերդ՝
 Աչքերիս լոյսը հանեց:

Ինձ այրեցիր կրակով՝
 Լչդ հողեղէն մարմնովդ,
 Մանես գալիս ճրագով՝
 Արէս չես ձգում հովդ:

Աարմաթուշիկ սիրուհիս,
 Դողդ սպիտակ մառմառ ա,
 Հենց քո խաթիր տիրուհիս,
 Գժուեցի ջունուն դառայ:

25.

„Մեր չեանն ճո՞ւ երգի եղանակո՞ւն:

Խմեցէք, եղբարք, քաղցրահամ գինի,
 Լմեն խառ բանը թող Աստուած շինի,
 Թող՝ շինի, շինի, շինի, մեր կամքով լինի:

Ե, յսօրուայ նման մեր ամեն օրը,
 Անցինք կացրել ասեմ ես ուրը,
 Ան՝ ուրը, ուրը, ուրը, Հեմ գիտում ուրը:

Չունքի մեր կենաց անիւի լարը,
 Չի՛ տելի երկար, կ'փոխուի դարը,
 Փուչ՛ դարը, դարը, դարը, տեսնենք մեր ճարը:

Իմ առաջինս լն գինոյ դաւ է,
 Եկէք դարտակենք կոնձեյն լաւ է
 Հաս՛ լաւէ, լաւէ, լաւէ, մեր փորը նաւ է:

Անդանի մարդը պէտքէ քէ՛Ֆ անի,
 Որ իւր Թշնամու վատ հողին հանի,
 Թո՛ղ՛ հանի, հանի, հանի, տա չարին տանի:

26

„Սամալսը պարտն յօռէն“ երգի եղանակով:

Մառանու մն լաւ գինի կայ,
 Թէ ինձ սիրու մես դարտակա՛,
 Հագնուելես ալ ալպակայ,
 Աարմրաթուշիկ սիրուն աղջիկ:

Աշունհրդ վառ կրակ է,
 Օոցիդ ջուխտակ վառ ճրագ է:
 Բոխախդ մեղք ու կարագ է,
 Աարմրաթուշիկ սիրուն աղջիկ:

Չանիդ տակի խաչն եմ սիրում,
 Իմ սրտովս աչն եմ սիրում,
 Վեզ նման գեօղաչն եմ սիրում,
 Աարմրաթուշիկ սիրուն աղջիկ:

Ինքդ փափուկ, բոյդ բարակ,
 Իմ աղանիս, իմ տատարակ,
 Արի՛ տանեմ քեզ Աշտարակ,
 Աարմրաթուշիկ սիրուն աղջիկ:

Աանաչների վրէն մանտամ,
 Թառմէքների սրէն ման տամ,
 Վեզ համար ես պետքէ ջան տամ,
 Աարմրաթուշիկ սիրուն աղջիկ:

27.

„Թէ սիրտեա ըստաշայ“ երգի եղանակով:

ՏՂԱՆ.

Ալոր չանեղ գէս արա,
Փափուկ սրտով պագանեմ,
Ճակատիդ շարեմ փարայ,
Դէմքիդ տաք ու հով անեմ:

Ա.Գ.ՋԻԿԸ.

Թէեւ չանես կլոր է,
Իայց համբոյրդ խիստ չոր է,
Ճակատիս պէտքէ փարայ,
Աէ էլ տաք ու հով արա:

ՏՂԱՆ.

Ինձ նման քեզ տէր ունես,
Ուրախ սիրտդ բաց արա,
Թէ որ հետս սէր ունես,
Չոր պռոշս թաց արա:

Ա.Գ.ՋԻԿԸ.

Չղեմէի իմ տէրն ես,
Որ սիրաս քեզ բաց անեմ,

Կամ թէ իմ անուշ սէրն ես,
Որ պռոշդ թաց անեմ:

ՏՂԱՆ.

Չալ փարէքս ո՞վ կուտի,
Որ կայ իմ զրպանումս,
Քանց թէ մնայ ժանգոտի,
Լաէ ուտի խանումս:

Ա.Գ.ՋԻԿԸ.

Սէրը փարով չեն առնում,
Ով դու ջահել պատանի,
Պահէր փողդ զրպանում,
Մինչև գողը գայ տանի:

ՏՂԱՆ.

Եզնիւ խոհեմ աղաւնի,
Քաղցրալեզու թռչնակես,
Ով քեզ սեսնի կը հաւնի,
Ուկեփետուր տատրակ ես:

Ա.Գ.ՋԻԿԸ.

Ոչ տատրակ եմ, ոչ սոխակ,
Ու աղաւնի, ոչ թռչնակ,
Եւ մի խղճուկ օրիորդ,
Օնուած տեղս Էջտարակ:

ՏՂԱՆ.

Խունջիկ մունջիկ անելու,
Ղիտեմ սիրող կարօտ է,
Աշտարակես գնալու,
Նայիր, ճամբէն քարոտ է:

Ա.Գ.ՋԻԿԸ.

Քարօտ ճամբէն կ'մաքրենք
Սուրբ սիրով մենք կ'կապուենք.
Աերթանք սուրբ եկեղեցին,
Ուր կ'օրհնէ մեզ միածին:

ՏՂԱՆ.

Ուրիշ է սիրոյ բանը,
Խեղճ աղային կորցրեց,
Լսելով պատասխանը,
Գլխատառքը թարս գրեց:

Ա.Գ.ՋԻԿԸ.

Իսկ ես ղլխատառ չունիմ,
Քեզ հակառակ բառ չունիմ,
Ահա քեզ տամ իմ անձը:
Առ չուտով անց ջրանցը:

* *
*

28.

ԳԻԻԼԼԻԶԱՐԻ ԵՐԳԸ.

„Սամալարը տարան յօտէն,
Նոր եմ դալի եարիս մօտէն,
Չեմ կշտացել անուշ հոտէն,
Տնզլ մնզլ չայ կ'բերէ,
Այ թուալէբոյ, թուալէբոյ,
Խուճուճ մուճուճ քալէբոյ“:

„Սամալարի կրանդը ոսկի,
Գիւլլիզարը կ'զայ խօսքի,
Մէկ պռոշաին հազար ոսկի,
Տնզլ մնզլ չայ կ'բերէ,
Այ թուալէբոյ, թուալէբոյ,
Խուճուճ մուճուճ քալէբոյ“:

Սամալարը սազ է անուճ,
Գիւլլիզարը նազ է անուճ,
Պագաուելու հազ է անուճ,
Տնզլ մնզլ չայ կ'բերէ,
Այ թուալէբոյ, թուալէբոյ:

ՏՆԱԸ

Աւազանքի պալի տակին,
 Օսածկուել էր ալի տակին,
 Լէքս ընկաւ խալի տակին,
 Տնդլ մնդլ չայ կ'րերէ,
 Եւ թուալէբոյ, թուալ:"

Գիւլլիզարի չանէն կոլոր,
 Աւարդ երեսն է խիստ բոլոր,
 Լէքը, ունքը, ոլոր, մոլոր,
 Տնդլ մնդլ չայ կ'րերէ,
 Եւ թուալէբոյ, թուալ:"

Աարմրաւորի թառի տակին,
 Բաղամարգի ծառի տակին,
 Աանաչ ու ալ շալ էր հագին,
 Տնդլ մնդլ չայ կ'րերէ,
 Եւ թուալէբոյ թուալ:"

Գիւլլիզարը շատ կակուղ է,
 Լըմաւից քաղցր պտուղ է,
 Դեռ ձեռք չի տուած կ'ղողէ,
 Տնդլ մնդլ չայ կ'րերէ,
 Եւ թուալէբոյ թուալէբոյ,
 Խուճուճ մուճուճ քալէբոյ:

29.

Աւարդ կարմիր թշիզ սպիտակ խալը,
 Եարաբ կ'թողնես, որ մէկ պագ անեմ,
 Լէզ մարմառ դռնիզ ասղունեայ ծալը,
 Փափուկ մատներովս թողնես բաց անեմ:

.
 Մեր մէջ հարազատ սէրը տարածուի,
 Կորչի, փրչանայ, չարը հալածուի,
 Գիւմացգ հանդէպ նիստ ու կաց անեմ:

Ե'կ դու ինձ լիիր ազնիւ հոգեառ,
 Իմ այս խնդրանաց չ'բերես պատճառ,
 Գնանք այն տեղը, ուր կայ նուան ծառ,
 Արտիս խորհուրդը քեզ մօտ բաց անեմ:

Լ'Տ զուր եմ խօսում, գիտեմ չես լիլ,
 Լչնքան ասացի սիրտս էլաւ հասիլ,
 Պճկեցիր ծառս, չի թողեր մասիլ,
 Ս'նաց, որ նստեմ, ողբամ, լաց անեմ:

30.

Ինչ փափուկ ծծեր, ինչ կարմիր թուշ է,
 Գովիլ արժան է վարքդ Նազանի,
 Շրթունքդ քաղցր մեղրից անուշ է,
 Գովումեմ գովում բարքդ Նազանի:

Հողի է մաշում չալ չալ աչքերդ,
 Սրահր է խաշում սև սև ունքերդ,
 Իրան է քաշում պայծառ պասկերդ,
 Չեն թողնում ծռուի կարգդ Նազանի:

Այս քո նազելով կարգին մանգալդ,
 Եւ մերթ վազելով քս սորոր տալդ,
 Ինձ համոզելով մեղմիկ խնգալդ,
 Կուզեմ կարդալ ախտարքդ Նազանի:

31.

„Մասանուսն լու գինի իայ“ երգի եղանակէ

Նազելիդ իմ Նազու խանում,
 Հողիս անզիցն էր ես հանում,
 Թուխ ունքերդ ուշքս է տանում,
 Չքնաղ, քնքուշ, Նազու խանում:

Մաքուր ջրով լուացուել ես,
 Ցողուն շողմն թացուել ես,
 Կարմիր վարդի պէս բացուել ես,
 Չքնաղ, քնքուշ, Նազու խանում:

Բերանդ է Հոմերոսի,
 Աբուրէ հոտն նարդոսի,
 Նասիր հետս մի քիչ խօսի,
 Չքնաղ, սիրուն, Նազու խանում:

Սեռերին մէջ գովական ես,
 Գեղեցկութեամբ դուրական ես,
 Ինձ համար դու բաւական ես,
 Չքնաղ, սիրուն, Նազու խանում:

Երբ գնումես ես լալես եմ,
 Եռանց քեզ հոգիս տալիս եմ,
 Ուր գնումես ես գալիս եմ,
 Չքնաղ, սիրուն, Նազու խանում:

Խորհուրդդ ինձ եկ բաց արան,
 Դուրս գնալդ իմաց արան,
 Չոր պոռչներս թաց արան,
 Չքնաղ, քնքուշ, Նազու խանում:

32.

„Հայոց աղջիկներ“ երգի եղանակով:

Աղջիկ Մանուշակ կանչումեմ արի,
Նոր չոթած կոկոմ վարդ սիրահարի,
Ինձ վարդիդ կարօտ սոխակ համարի,
Արդագոյն թշեդ քաղել մի համբոյր:

Կանաչ պարտիզում դու Արդ, ես Սոխակ,
Թող մեզ նախանձի թագուհին Առանեակ,
Չեռք ձեռքի տուած, թե թեի կոնակ,
Ես քեզ սեր, դու ինձ միմեանց սրիտուր:

Ըստ ծաղիկ աչքովս գունատեցի,
Տեսի հոտ չունեն ղիփ էլ ատեցի,
Միշտ քեզ գովելով ողջին ստեցի,
Քո մէկ լաւ լուրն արեցի հարիւր:

Թէեւ քո կեանքը այլ ծաղկանց նման,
Չի կարող տեիլ ողջ տարին լուման,
Իայց քեզ ընտրում եմ իմ ցաւիս դարման,
Քեզնով թող ցնծայ իմ օրեր տխուր:

33.

Նախշուն հիւսած զիջիներդ,
Խեղդուելուս լար չէ ի՞նչ է բաս,
Ետ հոգեհան թուխ ունքերդ,
Երկնից կամար չէ ի՞նչ է բաս:

Եւ կարմիր երեսիդ խալը,
Գրաւելէ իմ խիալը,
Մասածուդ արմատ ու լալը,
Թանկագին քար չէ ի՞նչ է բաս:

Ես մանկահաս կոյս հասակը,
Ի՞նչ կզգայ վառ կրակը,
Արդին դեգերուած Սոխակը,
Միշտ սիրահար չէ ի՞նչ է բաս,

Ետ քո գաղտնի հնարքները,
Ողջ բռնեց սրտիս վերը,
Մահեցս վրկող քո սէրը,
Իարման ու ձար չէ ի՞նչ է բաս:

Ով չէ զգալ սիրոյ բանը,
Կմտափի անհոգ սանը,

Այսպիսի մարդոյ նմանը,
Անմիտ, յիմար չ'է ի՞նչ է բաս:

Թէ վաճառես մատիդ օղը,
Թանգ գին կանի իմացողը,
Ի՞նչ ցաւերիդ դիմացողը,
Անձամբ տկար չ'է ի՞նչ է բաս:

Շտապումեմ քեզ հասնելը,
Փայլուն երեսդ տեսնելը,
Կոկոն վարդիդ համբուրելը,
Սիրոս յօժար չ'է ի՞նչ է բաս:

Ո՛հ թէ հաշուեմ քանի տարի,
Անձնատուր եմ սիրահարի,
Իայց ով անձն կ'չարչարի,
Նա խելագար չ'է ի՞նչ է բաս:

Թէ եռանդուն սիրահարը,
Թէ հարուստ, թէ դառն անձարը,
Ուժեղի հետ և տկարը,
Հողին պաշար չ'է ի՞նչ է բաս:

* *
*

34.

ԴԵԳԵՐՈՒԵԱԾ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ԶԳԱՑՄՈՒՆՔԸ.

Մին գնումես, հինգ նայումես,
Աղջի դու հո չ'ես խելագար,
Վաքաւի պէս շորորումես,
Գուցէ ունի՞ս այլ սիրահար:

Չեր դռնովը անց կենալիս,
Իարե տուի է՞ր իր լալիս,
Փողոցովը տուն գնալիս,
Ուշ ու միտքս հետդ տարար:

Լաւ իմացիր սիրահարդ
Հոտոտելու է բհարդ,
Է՞ր ես ծուռւմ ճանապարհդ,
Ի զուր ընկնում ես քարեքար:

Օուրկ եմ մնացել բանիցս,
Ոտքս կտրել եմ տանիցս,
Չեւք եմ քաշել դու-քանիցս,
Գիտես ի՞նչ քան ունիմ վարար:

Թողելես սիրոյդ զնդանում,
 Այ նաչարի եմ դիմանում,
 Ես քան ցաւը ես եմ տանում,
 Արակից տաք սիրոյդ համար:

Հերիքէ այսքան չարչարես,
 Երարած ես ոչ թէ քար ես,
 Դու էլ ինձ նման տկար ես,
 Մի՛ լնիր այդքան անկատար:

Պարզ եմ ասում, որ դու սէր ես,
 Լըրևելն սիրոյ տէր ես,
 Ինչ օգուտ, որ կողքավեր ես,
 Խեղճիս տանջումես չարաչար:

Պիտեմ թէև սիրոյ բան ես,
 Բայց մտածիր, որ ինսան ես,
 Աերջը էլ դու կ'փողմանես,
 Լս կ'ընեմ այր և դու ինձ եար:

35.

ՅԱԻԱԼԻ ԴԵՊԻ, ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ.

Ո՛վ մանկահաս չքնաղ հարէմ,
 Մինչ երբ մնաս վանդակում,
 Հայ ծնողացդ աճիւները,
 Լէ՛ր ես թաղում խանդակում,
 Թէ մարդ, թէ կին, օր ցերեկին,
 Վրո ձեռիցն են դանդաատում:

Հայ արիւնը ո՞նց կսաղե,
 Օտար ազգին նուիրել.
 Թողուլ Հայկայ հայ սերունդը,
 Չոկ մի այլազգի սիրել
 Սիրտ ես մաշում, լերդ ես խաշում,
 Աարել է՞ համբերել:

Մինչդեռ դէմքիդ զծագիրը,
 Չի սկսել խանգարիլ,
 Օտար ոգին քեզ կ'սիրէ,
 Աուզէ վզովդ փարել
 Բայց մտածիր, լաւ հասկացիր,
 Եւ միշտ այդ չէ՛ կատարիլ:

Երբ քո շքեղ դէմքիդ փայլուն
 Գոյնը իսպառ կ'երթայ բաց,
 Ելլ դու նորան չես պիտանի,
 Պէտք է շուռ գաս գլխարաց,
 Դու կաղաչես, թէ չամուչես,
 Հայթայթիկ մէկ պատառ հայ:

Ե՛կ դու լսիր, այդ վանդակից
 Մինչ դեռ շուտ է հեռացիր,
 Ետ այլ ազգի կեղծիկ սերբ,
 Բողորովին մուացիր,
 Ա՛ր ան Նազեր, հետը վազեր,
 Քո ազգիդ հետ սերացիր:

36.

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԻԻ ԲԱՂԱՌԻ ԵՐԳԸ.

Նոր-Բայազեդ քաղաքը՝
 Խիստ ճոխ է ամեն բանով,
 Չորս կողմը զարդարուած է՝
 Ծաղկափթիթ չիմանով:

Մեն քաղաք հռչակուած՝
 Բարեհամբաւ լուր ունի,
 Իրան անուան համեմատ՝
 Յաջող առ ու տուր ունի,
 Տկարին մահից փրկող՝
 Առողջարար ջուր ունի,
 Մէկ խօսքով բան չէ պակաս՝
 Գովելի է անունով:

Մաքուր օդը անփոփոխ՝
 Խնակիչքը անուանի,
 Հատ տեղերից տալիս են՝
 Նոր-Բայազոնցը երանի,
 Բարեմաղթեմք Աստուծոյ՝
 Հարստութեան տէր անի,
 Նստել կանգնել ունենան՝
 Օրինաւոր կանոնով:

Ի բնէ պողաւէտ է՝
 Հատ տեղեր լիանումեն,
 Թէ քանի խալուարներով՝
 Տարեկան սերմանումեն,
 Սաւահի ուրիշները՝
 Իրանք էլ զարմանումեն,

Ա Երջապէս Երջանիկ է՝
Լայնատարած սահմանով:

Ղշմարիտ 'Նոր-Բայազիդ'
Գեղեցիկ լճակ ունի,
Խայտափթիթ ձկներին՝
Քաղցրահամ ճաշակ ունի,
Յորդառատ և պղպջուն՝
Եղբիւրների ակ ունի,
Գովելու շատ արժան է՝
Չէ բաւական սորանով:

37.

ՄՈՒԽԱՄՄԱԶՆԵՐ:

Բողորաձև պայծառ ղէմքը՝
Լուսինին նման ես արել
Թող չ'ես տալիս, որ համբուրեմ՝
Օտարին արժան ես արել,
Եւանց սրի, կարիչ թրի՝
Ինձ որդի մահուան ես արել:

'Նոր բաց էլած հոտով վարդ ես,
Երշալուսիցը զուարթ ես,
Եփսոսումեմ, որ կախարդ ես,
Սիրելուդ զուշման ես արել,
Շքեղ զարդիդ, անփուշ վարդիդ,
Սոխակիս փոշման ես արել:

Թէ գգումես տօթ ամառը,
Բաս ընչու ես էդքան սառը,
Բողբոջ կեանքիս կանաչ ծառը,
Չորացած գերան ես արել,
Փակ վանդակում, մութը բանդում,
Տեղս գերեզման ես արել:

Լրանումէ քսան տարիդ,
 Միտք չես բերում սիրահարիդ,
 Օրէնքով զուգուած քո եարիդ՝
 Անօրէնք դիւանն ես արել:
 Միրոսս ես մաշում, չես վաշվաշում,
 Հայի՛Ֆ բանդիվանն ես արել:

Անմեղ բերանս չափեցիր,
 Միամիտ տեսար խարեցիր,
 Մարմնիս միսը թափեցիր,
 Պլուտ լուտ հուրեանն ես արել,
 Ախր ծռած, ջունու՛ն դառած,
 Դուգասողն նմանն ես արել:

38.

ԹՈՒԽ ԱԶՔԵՐ.

Խաչաձե քաշ ես արել՝
 Պարանոցիդ ոսկեայ մաննակ,
 Շքեղուն, մարմարիյօն
 Գեղեցիութեամբ ես անքանակ,
 Չեմ ուզում նոր պատուիրան՝
 Դու ինձ համար ես հանգանակ,

Ի՞նչ կ'ընի տաս համբուրեմ
 Ետ գովական թուխ աչքերդ:

Պաշտք քաղցրաւենի,
 Իսկ համբոյրդ շատ անուշ ա,
 Դէմքդ կարմիր վարդենի՝
 Ճիշտն իմացայ, որ անփուշ ա,
 Ծոցումդ ջուղդ նռնենի՝
 Մէկն նօղուլ, մէկը նուշ ա,
 Բայց շատին մահու մատնեց
 Ետ բնական թուխ աչքերդ:

Ոսկեթել շէկ մազերդ
 Թիկնամիջեդ փայլ է տալիս,
 Նայողն աչքն է ծակում,
 Չուն վառվառն զարդ է խալիս,
 Սիրահարիդ սրտիկը
 Թութում է մօտդ գալիս,
 Եսն, ո՛ւմ չէ՛ գրաւում
 Ետ դուրեկան թուխ աչքերդ:

Բօյդ սալքի, չինարի,
 Մէջքդ կակուղ մոմից բարակ,
 Ես քեզ համար մուշտարի,

Դու բազարի սրտուս կարագ,
 Ե՛կ մի՛ անիր սարսարի,
 Ինչպէս բնաւեր տատարակ,
 Կայիր ինձ ի՞նչ տեղ ձգեց,
 Ե՛տ սիրական թուխ աչքերդ:

Քանի որ քեզ չի տեսել,
 Մանի գալիս մարդի նման,
 Չանս առողջ սիրտս ուրախ,
 Պատկերս էր վարդի նման,
 Գործելով չի դադարում
 Միշտ գործունեայ սարդի նման,
 Շատ բանից ինձ յետ ձգեց
 Գերբնական թուխ աչքերդ:

39.

Խարակվումեմ քո սիրուն՝
 Քեզ պէս Շողանին մատաղ,
 Յանկանումեմ նայելու՝
 Դօշեղ նշանին մատաղ:

Ենմտութեանդ չափ չկայ՝
 Գեղեցկութեամբ գովանի,

Սիրուցդ կրակվումեմ՝
 Արէս բռնիր հովանի,
 Գիշեր ցերեկ ասումեմ՝
 Քո սիրուցդ դիւանի,
 Մարմառի պէս ջանիցդ՝
 Ապաճ սաւանին մատաղ:

Չեմ ուզում ուրիշ փառքեր՝
 Փառքիս պատիւը դու ես,
 Քեզ հետ պէտքէ չղթայվեմ՝
 Աեանքիս անիւը դու ես,
 Ե՛տուհետեւ մահ չունիմ՝
 Մահուանս թիւը դու ես,
 Դեռ քեզ պէսը չի ծնուել՝
 Քեզ ծնող նանին մատաղ:

Ինձ համար է ստեղծուել՝
 Քեզ պէս մի հատ ջեւանը,
 Թող մեր եռանդ սիրուցը՝
 Պատռի ինքնահաւանը,
 Մեր սուրբ սիրուն թո՛ղ լինի
 Միջնորդ, այն սուրբ Սեւանը,
 Ետուածադիր պատուէր է՝
 Ե՛տպէս պայմանին մատաղ:

Կնդրկիցը հոտաւէտ՝
 Օճաղկեայ բուրաստան ունես,
 Չքնաղկի աչքի տակը՝
 Բոլոր հայաստան ունես,
 Օոցումը շատ բարեբեր՝
 Ե՛տքի, անդաստան ունես,
 Կարօտիս տուր զովանալ՝
 Լիչ մարմառ ջանին մտտաղ:

40.

ՍԻՐՈՒՆ ԱՂՋԻԿ.

Թող տուր ինձ քո խնկաւէտ
 Օճաղկափթիթ ծառը գովեմ,
 Կիսամերկ մարմառ դօշիդ
 Եւ ու կարմիր զառը գովեմ,
 Ունքերդ, զիւճիններդ,
 Թող միասին խառը գովեմ,
 Որ գոնեա այրուած սրտիս՝
 Սրակես ջուր, սիրուն աղջիկ:

Եթլազի խնուի նման
 Փափուկ է ջանդ, հոգի ջան,

Մազերդ կարգին հիւսած՝
 Չկայ նմանդ, հոգի ջան,
 Լաւ գիտես, որ մայրիւմ
 Ետք քո անուանդ, հոգի ջան,
 Ես ի՞նչէ պատճառը՝
 Է՛ր ես տխուր, սիրուն աղջիկ:

Բարունակ նոր բաց ելած
 Եւ լիլիփարից քնքուշ ես,
 Ինքդ հոտով վարդարան՝
 Եւ օջափեցի, որ անփուշ ես,
 Ճաշեցի համդ իմացայ,
 Կողուլ, նարաթից անուշ ես,
 Եւ ջուր թող իմ ձեռքով
 Փռեմ մախմուր, սիրուն աղջիկ:

Ե՛կ դու ինձ մի՛ չարչարիր,
 Եսածիս լսիր սիրունհի,
 Չքնաղ սէրդ իմ սրտիս
 Հեռը սկսիր սիրունհի,
 Միտքդ բեր քո խոստմունքը՝
 Ինչ որ ինձ ասիր սիրունհի,
 Կուզեմ այսօր կատարես՝
 Եւ ատով հան տուր սիրուն աղջիկ:

Չէ որ դու զթոյ ակր ես՝
 Բաւ է չարչարես անիրաւ,
 Բնաւ զդալ չես ուզում՝
 Միթէ դու քար ես անիրաւ,
 Կեանքիս թելը մաշեցիր՝
 Թողդր ինձ անձար անիրաւ,
 Չտուիր վարդ թշեցդ
 Մի ջերմ հաճրոյր, սիրուն աղջիկ:

41.

Ս Օ Ն Ա Յ.

Ընդադար սպասումեմ,
 Մէկ մօտս արի, Սօնայ ջան,
 Օգնութեանդ կարօտ եմ,
 Մէկ բան հնարիր Սօնայ ջան:

Երանի չտեսնէի
 Բողբոզին քո պատկերդ,
 Արրակ լոյս երեսիդ
 Կամարի տակ թուխ ունքերդ,

Արդենեոյս էր խրախոյս՝
 Սիրով շաղաղուած խօսքերդ,
 Եփտս ինձնից կտրեցիր,
 Տուիր ուրիշներին սէրս,
 Տեսնելու արժան չարիր,
 Մինչև անգամ լոկ ստուերդ,
 Բաւական խօսուն մարդին
 Երիր սարսարի, Սօնայ ջան:

Չեմ կարծում էլ քեզ տեսնեմ,
 Բանի որ ես կենդանի եմ,
 Եւաջուց մէկ զաւակ ենք,
 Չէ որ քեզ հետ ընտանի եմ,
 Ոտներս շղթայել ես՝
 Փակ տանջանաց գնդանի եմ,
 Եւանցի սուր սպանել ես՝
 Կենդանի գերեզմանի եմ,
 Բեզնից բաց ոչ ոք չունիմ՝
 Եստէր ան օգնականի եմ,
 Ուրեմն առ պատանօ՝
 Չեռօքդ կարի, Սօնայ ջան:

Շրջանս խաւար փոխուեց,
 Եւանց արեգակ մնացի,

Միրելիս ձեռքէս առան,
 Ես ան լուսնիակ մնացի,
 Արդի թերթերուն կարօտ
 Դեգերուած Սոխակ մնացի,
 Թշնամեաց վատարերան
 Լեղուների տակ մնացի,
 Ընբաղղիկ ձագակորոյս
 Բուին նմանակ մնացի,
 Որսորդաց զնդակներին
 Եղէ մուշտարի, Սօնայ ջան:

42.

Բաւ է դու ինձ սպանես ով Սօնայ ջան,
 Բնկղմելես ինձ արեան ծով Սօնայ ջան,
 Միրտս այրել ես կրակով Սօնայ ջան:
 Մինչ կրբ մանգամ քեզ ճրագով Սօնայ ջան:

Քո պատճառաւ զրկուելեմ տանիցս,
 Ըստ վաղուց է ձեռք եմ քաշել ջանիցս,
 Խեղքս տարար հովացել եմ բանիցս,
 Եկ տուր զոնեա մէկ լոկ բարով Սօնայ ջան:

Մէկ խօսալք՝ կիսամեռիս յոյս կտայ,
 Շորոր տալք՝ սրտիս խրախոյս կտայ,
 Ինձ նայելք՝ խաւար կեանքիս լոյս կտայ,
 Երի մօտս նազ անելով Սօնա ջան:

Երբ քեզ տեսի հագնուած ալ ու զուճաշ,
 Այ ինձ ասի ջանս էլաւ հալ ու մաշ,
 Շոշափեցի կոկոններդ էր թերախաշ,
 Շուտ հեռացայ ախ հանելով Սօնա ջան:

Խեղճ խաչեկը ոնց ղիմանայ ցաւերիդ,
 Իսկ Միսկինը մայիլ է քո վառ սէրիդ,
 Սոխակի պէս սրտով կարօտ վարդերիդ,
 Էերիք թողնու խեղճ մնալով Սօնայ ջան:

43.

Խորհրդակից իմ ազնիւ՝
 Դու միակ Մախմուր սիրուհի,
 Երանի, որ խորհուրդս
 Պահպանես ամուր սիրուհի,
 Թէ պահես ուղիղ սրտով,
 Չես փոշմանիլ զուր սիրուհի,

Խորհուրդս, մէկ համբոյր է՝
Եռանց տրտունջ տուր սիրուհի:

Եննայ շարարելով

Օուարթ կեանքս էր ես մաշում,
Չէ՛ որ դու խղճի տէր ես՝
Սանաչ ծառս էր ես տաշում,
Քո սիրոյ վառ կրակով՝
Պաղ սրտիկս էր ես խաշում,
Խեղդուելուս լաւ գործիք են
Մազերդ գանգուր սիրուհի:

Չիցէ թէ շուտ մեռանեմ՝

Քաղցր խօսարդ չի լսեմ,
Սարդակարօտ սոխակիդ՝
Լեզուով կարդալդ չի լսեմ,
Երբ իցէ մօտդ գալու
Հրաման տալդ չի լսեմ,
Լաւ կ'լինի քանի շուտ է՝
Դնես վզիս սուր սիրուհի:

Ինձ նման սիրահարի,

Ճար ու մունքիւնը ո՞նց կ'լինի,
Ենդադար սէր կանչելով՝
Չի տանում քունը ո՞նց կ'լինի,

Ինքն իրան չի ճանաչում,
Քանդուելայ տունը ո՞նց կ'լինի,
Չգելես ոսկորիս մէջ
Են հանգչելի հուր սիրուհի:

Սանչումեմ տուր պատասխան,

Մեր դրական շարթը ո՞ւր է,
Քո փափուկ ձեռքով հիւսած
Սարմաւիթիթ վարդը ո՞ւր է,
Եփտոս որ չես հարցնում՝
Քո սիրահար մարդը ո՞ւր է,
Թողելես տարտարոտում
Սրտաբեկ տխուր սիրուհի:

44.

Ոչ մի տեղ դեռ չեմ տեսել քեզ նման հանձար,
Լեզուանի ճարտար,
Սառելես սրտիս մէջը անջիւ սիրահար,
Արակ մշտավառ:
Մարդաշահ քո խօսքերով շատ մարդիկների,
Երելես գերի,

Արիւնը զուտ ցամաքած զառամեայ ծերի,
 Բերելես սէրի,
 Առանց սուր սպանելես հինգ հարիւրների,
 Աստուած թող ների,
 Ինձպէս արդար ջիւանին մի՛ կարծիլ օտար,
 Չունիմ ուրիշ ճար:

Երբեմն խօսք ես տալիս, բայց չես կատարում,
 Լէ՞ր ես չարչարում,
 Լչելիդ սուր սուսերովը է՞ր ես սպանում,
 Թողնում զնդանում,
 Այրումես վառ կրակում, չես գալիս հանում,
 Անողորմ խանում,
 Օ՛ւր տեղը չարչարումես, չես տալիս դադար,
 Թողելես անձար:

Չգիտեմ ում գանդատեմ, ում մօտը գնամ,
 Յաւերս բանամ.
 Ուղումես կրակովդ միշտ այրուած մնամ,
 Սև փոշի դառնամ,
 Երանի տուած ցաւիդ կշիռն իմանամ,
 Ապա դիմանամ,
 Ղաֆաախ դուռն ես գոցել, չ'կայ մէկ հնար,
 Ազատութեան ճար:

Սաստիկ է հրամանդ մին փոքր համբեր,
 Լէր ընկերասէր,
 Երկսայրի սուսերներիդ սուր սուր բեւեռներ,
 Այրտս արեց տարբեր,
 Աստուածաշէն պարիսպս արեցիր աւեր,
 Լչ չե մնաց սէր,
 Ափսոս, որ դադաստանս չարեցիր արդար,
 Քցիր քարեքար:

45.

Թուխը ելաւ իւր ձուտերով,
 Տեսաւ ծաղիկ ալ պուտերով,
 Առաւօտեան Օ՛կփիւռին դէմ,
 Յնձում է անուշ հոտերով:

Պուրգուրալով չալ ձուտերին,
 Ուժը տալով իւր թևերին,
 Տարաւ հասոյց ծաղկեայ դաշտը,
 Օ՛մայլեցոյց ծաղկեայ սէրին:

Վարմիր, դեղին, ալ ու կապուտ,
 Թոււնդ ծիրանի ծաղիկ պուտ պուտ,

Ժողովեցին լայն դաշտումը,
Մէկ մէկ փնջիկ արին ճուտ ճուտ:

Չաղկեայ փունջը բերաններին,
Թափ տուեցին թևերներին,
Ըմեն մէկը իւր փնջիկը,
Ա՛յ եր ցատկելով անիկ բէրին:

46.

ԱՆԿԻՐԹ ՄԱՐԴԸ.

Օ՛հր ես էդ քան մտածում,
Մտածելով բան չի լինիլ,
Թէ կուզ հոգիդ ընծայես՝
Տմարդին յիման չի լինիլ:

Որին մարդ ես համարում,
Չետը խօսալ ես սկսում,
Շողորորթ սուտ խօսքերով՝
Իրանից քեզ վեր է դատում,
Ի՞նչ գիտես ուրիշ տեղում՝
Միտդ բերնին չի բամբասում:

Ինչ կարծիք սոված դայլը՝
Մին պահապան չի լինիլ:

Նորա հետ ուխտ ես դնում՝
Բարեկամութեան սեր անել
Կարիքդ չես խնայում,
Ուզումես անուան տեր անել,
Ըշխատումես անբանին՝
Բարեկիրթ որդոց հեր անել
Եփտոս, որ չես հասկանում՝
Չայվանը խսան չի լինիլ:

Թէ կուզես վեր վեր թռնես՝
Չոր փշեցը ծառ չի դառնալ
Թէ գործին ոսկեայ լինի
Խամ դերձանից զառ չի դառնալ
Չաքուչիդ ափսոս արի՝
Սև քարը մարմառ չի դառնալ,
Գիշատող մարդա - դայլին
Գտող հարեան չի լինիլ:

Մեկիլթը չունի պատկեր,
Չի հասկանալ մարդը ի՞նչ է,
Թէ վարդի անունը սաս:

Ա՛հարցնի վարդը ի՞նչ է,
 Թէ ասես լաւ չոր հագիր,
 Չի խմանալ զարդը ի՞նչ է,
 Հագցնես դիպայ շորեր,
 Անասունը խան չի լինիլ

Ասան թէ օձի խտր,
 Որից օձը հաղ չի անիլ,
 Տաճիկը որտեղ ասանի՝
 Լչէ էնտեղ նամազ չի անիլ,
 Նորա գարշ վատ հոտիցը՝
 Սոխակը փարվազ չի անիլ,
 Թէ կուզի պատուաստ անես՝
 Արբէք ուհան չի լինիլ

Ի՛նչ քան որ գանգատուսես,
 Ի՞նչ գործ ունիս յիմարի հետ,
 Չէ որ նա խելքի բուն էր,
 Հիմա ընչու էլաւ ագէտ,
 Եթէ որ սրով խփեն՝
 Գիտեմ արեւն չի գալ սրտէդ,
 Հէրիք է վերկաց կորիք՝
 Վեաւանն Արիան չի լինիլ

47.

ԱՐՔԵՑՈՂԻ ԿԵԱՆՔԸ.

Գինին թէև ինքնին չար է,
 Բայց չարաչար գործ կնողը,
 Մեծամեծ չարիք պատճառէ,
 Պատառելով սիրոյ քօղը,
 Հիւանդութիւն, անկարգութիւն,
 Խռովութիւն և ծուլութիւն,
 Յօժարութեամբ յանձն կառնու՝
 Գինուն, օղուն, յարգ տւողը:

Արբեցութիւնն վատթար թիւն է,
 Ապականիչ մարդկան զենութիւն,
 Ինքն ըստ ինքեան կարի դառն՝
 Ի բաց մերժող զմարդկութիւն,
 Եւ զի՞ ասի այնպիսին մարդ՝
 Արբ չունիցի զգայութիւն,
 Գէթ անասնոց կամ զազանի
 Չի նմանիլ արբեցողը:

Արբեցութիւնն թշնամանող՝
 Անխելք, անյարգ առնէ զմարդն,
 Հօր ուժը վար ձգելով՝
 Մերժէ ի բաց լուսոյ զարդն,
 Երբ խաւարի մտաց լոյսն՝
 Հարկցէ զքարի սաղավարդն,
 Այնպիսիցն յարգելէ է
 Համարեայ գաղտ . . . ցողք.

Գինին առիթ ուրախութեան՝
 Նաև փարատիչ տրամութեան,
 Բայց արբեցողքն արին զնա,
 Նիւթ վեճելոյ և չարութեան,
 Իժիշկք տային զայն հիւանդաց՝
 Որպէս զբեղ առողջութեան,
 Բայց զինեմովք գործ զնելով՝
 Ստանումեն մահուան դողը:

Մարդկութիւնն կորցնելով՝
 Մերթ ցնորի զերթ խելագար,
 Բողբովին յայլ կերպ փոխի՝
 Մերթ մոլեգնի զերթ գիւահար,
 Դժնէանայ իբրև զգայլ՝
 Տանջելով զինքն չարաշար,

Այսպիսի վատթար ընթացիւք՝
 Ուրախ առնէ զեւր ոստիք:

Բոլոր ունեցած արծաթը՝
 Երբ քսակէն պահասեցաւ,
 Ինքն ինչպէս աղբ անպիտան՝
 Գինեանէն դուրս ընկեցաւ,
 Գլուխը բաց, զօտին արձակ՝
 Տղմաշաղաղ զլորեցաւ,
 Անց ու դարձը միշտ առումէր՝
 Երանի շուտ մտնի հողը:

Տղմաշաղախ իբրև զխող՝
 Որմ զորման հարկանելով,
 Այր առ խարխափ կարի թշուառ՝
 Գայ առ դուրս տան զլորելով,
 Երբ այր ու կին խառնեալ ի մի՝
 Օխրեարս միս խաճատելով,
 Գայ պահանջել զեւրն զրամ՝
 Չեռացափող պարտք ասողը:

Տունը մթին ան իւղ ան մոմ՝
 Երեխայքը լան արտասուեն,
 Օ, ի ոչ հաց կայ և ոչ պանիր՝

Օր ու գիշեր ծոմապաս են,
 Մեր նախնիքն իբրև աւանդ՝
 Սուրբ բերանօք յայտնի կասեն,
 Թող այսպիսի վառթար կեանքից՝
 Միշտ հեռի մնայ լսողը:

48.

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԴՈՒ ՆՈՐԱՍՔԱՆՉ ԲԻՎԵԱՐԴԸ.

Վանաչ մահուտ երեսիդ՝
 Տեսքով կարի գովական,
 Տիրոջդ խէր ես տալիս՝
 Հարիւր դինար օրական:

Մաշինից նոր դուրս եկած՝
 Խիստ գովական աննման,
 Վարձ ու կլոր սաներիդ՝
 Տակին ունիս պատուանդան,
 Յորդորումես շատերին՝
 Միշտ հանապազ մօտդ դան,
 Աբը ուղիղ նետողին՝
 Անուանումես զխոնական:

Վարմիր, դեղին, սպիտակ,
 Հինգ գեղեցիկ շար ունես,
 Ունիվերստից դուրս եկած
 Հաշուագէտ մարկետր ունես,
 Վարձահասակ քեզ նման
 Հաւատարիմ տէր ունես,
 Խնքը արնիւ մարդաշահ,
 Բարեգործ վաճառական:

Հինգ շարդ էլ մէկ մէկ ներս՝
 Վեց ծակիցդ տանում ես,
 Յետոյ կրկին մէկ մէկ դուրս՝
 Մէկ ծակիցդ հանում ես,
 Գիշեր ցերեկ անդադար՝
 Լս կարգովը բանում ես,
 Գործքդ ուղումես ցոյց տալ
 Տեսնողին շատ դուրական:

Երկար ու դուզ կիերդ՝
 Ռանգ ունգ զարդարած,
 Ճարտարապետի ձեռքով՝
 Հիանալի նկարած,
 Երբ նայում ես շնորհքին՝
 Վարձես մինա է արած,

Մէկ խօսքով բան չե պահաս,
Չարդարուած ես բնական:

Տես սրբան երջանիկ ես
Երբ Նոր-Տայազեղ մտար,
Յարգանաց շատ արժանի՝
Շատերից պատիւ գտար,
Եփանս որին սիրում ես՝
Չես թողում ջիբին սթար,
Վամաց կամաց մկերով,
Շինումես զուրկ մուրացկան:

Ուրիշ տեղ պատիւ չունես,
Նոր-Տայազեղ մի հատ ես,
Գինդ բարձր, օգտաւէտ՝
Խիստ սիրաբորբոք զատ ես,
Ով որ հետդ չե խաղայ՝
Տեսուր դէմքովդ կատես,
Վստիպես մօտդ կանգնել՝
Սիբ ձեռքին մշտական:

Բանից գործից քցել ես
Խեղճ երիտասարդներին,
Ընբաղդ կ'ասեմ էն օրը՝
Երբ որ քեզ էս տեղ բերին,

Շատերը դաստայ դաստայ՝
Երժանացան քո սէրին,
Սարժելով հազուադիւտ ես՝
Եմենի մօտ սիրական:

Թէ լաւ զատ ես բացն ասան՝
Ի՞նչ շահ ունի տանողը,
Սոպէկ կոպէկ քամելով՝
Դարտակուռէ տարվողը,
Չորս բոլորդ անգադար՝
Պտտում է խաղօղը,
Քո խէլքովդ թւում ես
Ե՛լոց մօտը դուրական:

49.

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԳՆԻ ԼՕՏՕՆ.

Երբ բիլեարդից հովացան՝
Լօտօյի խաղ սարգեցին,
Վաղածանօթ Պետրոսին՝
Հողաբարձու կարգեցին,

Լօտօն քաղցր կարծելով՝
 Չափիցը դուրս յարգեցին,
 Եսելով էլ չե լինիլ՝
 Եշխարհումը էս պէս բան:

Գեռահասակ տղերքը՝
 Ջերգայ ջերգայ նստեցին,
 Եմեն մէկը երեք կարթ՝
 Եռաջները դարսեցին,
 Բոլորն էլ հինգ հինգ կուպէկ՝
 Հողաբարձուին տուեցին,
 Փողի գումարը եղև
 Հին հաշուովը հազար դեան:

Սա բիլեարդի նման չէ՛,
 Թէ և մէկն տարւումայ,
 Գոնեայ մօտի ընկերը՝
 Հատից, քջից շահւումայ,
 Լօտօյի մաքսը հանելով՝
 Մայր գումարը հալւումայ,
 Վերջապէս անուանեցին
 Փողի թալաք անպիտան:

50.

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԳՆՈՒ ԲԱՐԻԿԵՆԴԱՆԻ ԿՈՒՌ-
 ԲՈՆՈՒԿ ՊԱՐԸ.

Լաւ չի խաղում մեր թամաղէն,
 Օտցն ա զրել իւղով գաթեն:
 Ուշ ու միտքը գինու թասն է,
 Հարբած մարդուն հասուէ հասն է:
 Մենք խաղումենք, նա կաղումէ,
 Տափակ լեզուով մեզ դաղումէ:
 Երեք թունդին բան չի շինում,
 Հէշ զօրութիւն չկայ գինում:
 Սիրտն ուզում ա մի թաս էլ տուր,
 Եռանց խօսքի շուտով կուլ տուր:
 Գէ դոչաղներ լաւ խաղացէք,
 Թամաղի գաթէն գողացէք:
 Մեր թամաղին միք նկատիլ
 Գինին թունդ է միք գանգատիլ:

Ոտ ու ձեռքը փաթաթուել է,
Խելքի տունը շփոթուել է:

Թե խելոք է թող հասկանայ,
Լչքան խօսքը բաւական ա:

Թե հէրիք չէ էլ եմ ասում,
Ինքն էս տեղ է չեմ բամբասում:

Յերեկ յիրիկուն լաւ անցրինք,
Լչս յիրիկուն անցկացրինք:

Մեր թամաղին կռեցինք,
Շատ թեթեւ էր շուտ լռեցինք:

Երեք չարէք անջաղ էկաւ,
Շատ քեֆով էր տուն վաղ էկաւ:

Դէ քնի բալաս անուշ քնի,
Լչլ դու ընես չի խմես զինի:

Մեր քեֆի պէս քեֆ չի լինիլ,
Լչլ էսպէս արեւ չի լինիլ:

Ըռաքել ջան քո սրէն է,
Դարօն զիտես քո զրէն է:

Հաստատ կացիր քո պայմանին,
Մեաքդ շուռ տուր հաւաքանին:

Չուկ չի առնես մենք ձուկ ունինք,
Քեզ նման մեզ գառնուկ ունինք:

Դու սաղ ընես, մենք սաղ ընենք,
Ըռած հաւիդ պէս չաղ ընենք:

Քանի կարաս լաւ զինի առ,
Խուրմայ, պնդուկ մէկ սինի առ:

Լչգուց էլօր կ'զայ պասը,
Լչլ չենք տեսնիլ զինու թասը:

51.

ՆՈՐԲԱՅԱԶԴՈՒ ԲԻԼԵԱՐԳԻ ԹՇՈՒԱՌ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սարծեմ գեռ չէք մոռացել
Հայրապետի բիլեարդին,
Ընչափ էիք զարմանում՝
Երբ որ նայումիք զարդին,
Յորինուած դուզ կիերը՝
Նմանումիք գեղարդին,

Հիմայ արի՛ զու նայիր
Տես ինչքան ցաւալի է:

Ինչ բիւերդը, որ յառաջ
Թարսնում էր շատերին,
Հիմա չունի մի կոպէկ,
Կման է աղքատներին,
Ով որ մտնի նորա մօտ,
Եւքը ձգի պատերին,
Չկարծեմ, որ չի ասի.
„Իրաւ անտանելի է“:

Հիմա կասեն քեզ անբաղի՛
Ո՛ւր է սիրուն շարիւղ,
Ո՛ւր կորցրիր քո ծարսար
Ճիշդ հաշուագէտ մարկետիւղ,
Ո՛ւր տեղ մնաց հոգսատար
Բազմաչարչար քո տէրդ,
Յաւզ ընչու ես ծածկում,
Միթէ՞ անպատմելի է:

Յերեկ եկի քեզ տեսնեմ,
Սարօտ էի հաւաստիդ,
Տեսայ, որ յետիդ շունչն էր՝
Սէրմակ փռած երեսիդ,

Մտից ծախուց կտակի
Միջի գրուած վերասիւղ,
Չկար մէկը ժողովող,
Տես ի՞նչ քան զգալի է:

Ով որ զրկի կզրկուի,
Դու մի՛ կարծիլ թէ սուտ է,
Լաւ է ասում առածը.
„Ինչ որ փրթէ էն կուտէ“,
Լչդ քո անկուշտ փորովը,
Որ տեղն ու տեղն փուտ է,
Ինչու շատին զրկեցիր
Միթէ՞ քեզ հաճելի է:

52.

Ե Ր Ա Ջ.

„Սոխակի“ երգերը երկար կարգալով,
Ոչ քուն էի, ոչ արթուն անցեալ զիշերին,
Տեսի՛ Օարկարին:

Մօտեցաւ, ողջունեց, ձեռքիցս բռնեց,
 Նստացրեց յանդիման Սահակ արդարին,
 Սրբերի շարին:

Աշխարհի իւր քաշած դառը վեճակը,
 Որ պատմեց ջանս ընկաւ վառման կրակը,
 Սա ինքն էր Աբրահամ ձեռքին դանակը,
 Քենեւը կ'շտապէր անառակ չարին,
 Սիրող աշխարհին:

Վրայէն փայլում էր կենսատու զարդը,
 Չորս կողմը փռուած էր հոտաւէտ վարդը,
 Ասացի երանի է քեզ պէս մարդը,
 Որ եղև արժանի երկնից խորանին,
 Սուրբ հարսնարանին:

Ինձ պատմեց Մայիֆի տուած շնորհքը,
 Թէ ինչպէս պահպանեց Հայոց կրօնքը,
 Սուրբ սրտով զննեց Աստուծոյ խորքը,
 Վերջումը հասցրաւ ինձպէս տկարին,
 Այս սուրբ Աթերին:

Թէպէտ և ինձ դրին անգարդ հողն տակ,
 Բայց խօսքով ու գործքով ունիմ յիշատակ,

Թող կարդան մարդիկ իմ թողած կտակ,
 Սլանան մոքերը յաթուռն վերին,
 Վայսն Սրբերին:

Այս խօսքին զարթնեցայ, բայց իմ տեսածս,
 Յաւեցի երազ էր ամեն լաճս,
 Քարմացոյց բոլորին անհամբեր լացս,
 Վարժեցին գժուել եմ, զիր անել բերին,
 Թողվեչ տէրտէրին:

53.

ՈՍԿԵՓԵՏՈՒՐ „ՍՈՒԱԿԻՆ“ ԵՒ ԻՒՐ ՔՆՔՈՒՇ
 ՎԱՐԴԻԿԻՆ

Սիրահարուած Սոխակի
 Ուշ ու միտքը վարդը տարաւ,
 Տանկացաւ վարդին պտուել՝
 Նաշխուն թեքերը բաց արաւ,
 Անիրաւ ալ վարդիկն
 Տես թէ ինչէր զլեին բերաւ,
 Արեւելքից Արեւմուտ,
 Իսկ շիւսիսից մինչև Հարաւ,

Սար ու ձոր պտուտ տալով՝
 Հայաստանի մէջ նա տարաւ,
 Վերջապէս քաղցր երգով
 Հասաւ զաւառու սահմանը:

Չմեռ էր ցուրտը սաստիկ,
 «Սոխակի» գալստեան օրը,
 Իերեկ էր տուեց կարգալ
 Թերթ թերթ առաջին հատորը,
 Հատերը ուրախ, ուրախ,
 Փնջեցին դալարն ու չորը,
 Ստացան քաղցր ժպիտ՝
 Վարդալով հինըն ու նորը,
 Չգեցին դովքերի տակ
 „Սոխակի“ չալ չալ փետուրը,
 Բաց արին քաղցր աւազով
 Թռչնակի սառած բերանը:

Իշխանի մէկի տանը՝
 Թռչնակի մատղաշ ոտքերը,
 Վաշկանդեկ ին լարանով
 Քաշքշուսին փետուրները,
 Ներս մտի ինձ ճանաչեց,
 Կամեցաւ բանալ թւ. քերը:

Չարչարուեց, բայց չի կարցաւ,
 Ներուժեղի էր վերքերը,
 Նիւ քաշեց արտասուելով
 Նսաց էս է՞ վարդի խերը,
 Նղաշեց շուտ բաց անեմ
 Ոտքերի կապած լարանը:

Բացարի, բայց իշխանի
 Տանը մի հատ վարդ չի տեսաւ,
 Հացակերք անթիւք էին,
 Նրանց միջին մարդ չի տեսաւ,
 Սանդուղքը լի արծաթով՝
 Մի վայելուչ զարդ չի տեսաւ,
 Գործքերը չարութեան էր,
 Ոչ մէկին հանդարտ չի տեսաւ,
 Հատ պտուեց, շատ ման եկաւ,
 Հարուստին զուարթ չի տեսաւ,
 Ին տեսաւ անհուն դանձր,
 Թողեց մտաւ գերեզմանը:

Մէկ եկաւ մէկ էլ կրկին
 Եւ պիտի գայ*) մշտական է,

*) „Սոխակ Հայաստանի“ հատորների համար է սասած:
 Բ Ն Ա Ր

Նորաձև փետուրները
 Մէկը մէկից գովական է,
 Եկունքով ձոխ յօրինած
 Նայողին շատ դուրական է,
 Թռչնակի քաղցր ձայնը՝
 Հատին մխիթարական է,
 Յոյս կայ, որ երկար տևի,
 Դեռ սա երեք տարեկան է,
 Թող մի քեզ „Սոխակովն“
 Արարբուժի Հայաստանը:

Սոխակն հինգ սեռ ունի.

Մէկ՝ Սոխակն է Հայաստանի,
 Երկրորդն՝ „Սոխակին“ նիւթ
 Արդեհիքն Արաստանի,
 Երրորդն՝ մերկ կիսալանջ
 Հոյ կանայքն Լեհաստանի,
 Չորրորդն՝ շքեղաշուք
 Ենի քաղաքն Հայաստանի,
 Որին միշտ ողջ են կարգում
 Սրբանուէրք Մենաստանի,
 Իսկ վերջինն՝ մեր ցանկալե
 Տերևաթափ բուրաստանը:

„Սոխակն“ միշտ ձայնում է
 Իւր երգիչին չժուլանայ,
 „Սոխակին“ յարմար երգեր
 Յօրինելուց չժուլանայ,
 Ենօգուակն չեմ ասում,
 Եթէ լսի կիսուլանայ,
 Խաչիկի և Մեակինի
 Գրեցները չգուլանայ,
 „Սոխակին“ թևեր հիւսեն,
 Որ նա շատ բարձր սլանայ,
 Հայաստանից վարդեր բերի
 Ե. Գրիգորեանցի անուանը:

54.

ՋԱՆ ԳԻՒԼՈՒՄ. ՋԱՆ ՄԱՂԻԿ.

Եղջիկ անունդ Սիմիզար,
 Ջան զիւլում, ջան, ջան,
 Եյտեր ունիս լալզար,
 Ջան ծաղիկ ջան, ջան,
 Թոյլ տուր անգամ հոտոակ,
 Ջան զիւլում ջան, ջան,
 Չլինի մնամ ինթիզար,
 Ջան ծաղիկ ջան, ջան:

Բոյդ սալբի, ջինարի,
 Կանչուճեմ մօտս արի,
 Աշխարհիս հարուստ գանձը,
 Հազիւ քեզ հետ զին արի:

Գիւլը զիւլում ա դառել,
 Եարս Աէջում ա դառել,
 Ոնց ասեմ, որ հասկանաք,
 Մի հատ զուլում ա դառել:

Դռանս փակ շեմակալ,
 Խնձոր քցեմ արի կալ,
 Վրոջդ եարի հետը,
 Ինձ շինել ես քենակալ:

Երազ էր թէ ճշգրիտ,
 Հաշում էի քո տարիդ,
 Որպէս թէ մեր տանն էիր,
 Ծոցդ ի լնում մարգարիտ:

Օարդն ինչ պէտք է իմ եարին,
 Երբ գեռ չի անցել տարին
 Չէ որ նորա լոյսն է
 Օարդ պաճուճանք աշխարհին,

Լն բարձր թառի տակին,
 Նոնենու ծառի տակին,
 Երբ ասեմ անուշ քնիր,
 Իմ քաղցր բառի տակին:

Ընկերներով միատեղ,
 Մանես գալիս ամեն տեղ,
 Թէ որ հետս սէր ունես,
 Արի զնանք հերանց գեղ:

Թուզ թելիս մոցնեմ,
 Չեոս ձեռիդ կպցնեմ,
 Մին կերպ զուրս արի դուռը,
 Բալքամ թագուն թոյնեմ:

Իմ եարս միշտ ալ կուզե,
 Միջքին թիրմա շալ կուզե,
 Շքեղ պալատն ի՞նչ կանի,
 Ոսկով պատած զալ կուզե:

Վանգնել ես պատի բաշը,
 Սիրտս էլաւ հալ ու մաշը,
 Երեւելքից Արեւմուտ,
 Եկելեմ քո թամաշը:

Վրուխս եմ գրել քարին,
 Սիրաս է լեքք արին,
 Եարիս եփած մահճամբ,
 Դրէք իմ խոցուած եարին:

Երբս եօթն օտնանի,
 Մէնակ քունս ո՞նց տանի,
 Լզուց արի մեր տունը,
 Մատդ շարեմ մատանի:

Հաց առա թաղայ, թաղայ,
 Բոյր թամամ մի գալ ա,
 Մէջն եմ գրել ձուածեղ,
 Որ տանեմ եարիս մաղայ:

Ման կ'գամ բաղի միջին,
 Ոտներս շաղի միջին,
 Թող աղայքը ինձ յիշեն,
 Սրտաշարժ տաղի միջին:

Եղջեկ դու ուհի ուհի,
 Իմ նազեղի սիրուհի,
 Ես մի շքեղ թագաւոր,
 Դու ինձ համար թագուհի:

ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐ.

55.

Քանդակիչ՝ բայց կեանք տուող,
 Միթէ դու անմահական ես,
 Մտաց տակ չես ենթարկվում,
 Գուցէ դու գերբնական ես:

Ելարած՝ բայց անմարմին,
 Բնաւ չկայ քո նմանը,
 Սպանես կամ թէ թողուս,
 Քո ձեռին է դատաստանը,
 Հատերին կեանք ես տալիս,
 Հատին կոխում գերեզմանը,
 Եթէ որ դու չ'լինես,
 Աթարշամի բուրաստանը,
 Չայնդ երկնուտ է դալիս,
 Չիցէ դու դրախտական ես:

Մարդիկն քեզնով են մարդ,
 Քո հրամանին հպատակ,

Միքիչ որ սաստկանում ես,
 Լչլ չես թողում գլխին գտակ,
 Տուտդ կարծ, եզերք չունիս,
 Պատմութիւնդ երկար կտակ,
 Գործքովդ ցոյց ես տալիս
 Մէկ իշխանութեան նպատակ,
 Ուր ես եմ և դու անդ ես,
 Միթէ դու կենդրոնական ես:

Ինչ կուզի շարժուն գութդ,
 Կեանքիս հեան ես միացնում,
 Հնոցի մէջ խարակուած,
 Սառուած սիրտս ես հովացնում,
 Ըփսոս որ դեռ նոր ծաղկած
 Կեանքիս ծառն ես չորացնում,
 Երկիրը տապալում ես,
 Դիփ աշխարհն ես դողացնում,
 Հողի տակ ման ես դալիս
 Չիցէ դու անդնդական ես:

56.

Ով դու անկուշտ ուռած փորիկ,
 Ներս ես տանում նիւթ պղտորիկ,
 Բազմել ես սեղանիս վերայ,
 Տոյց ես տալիս տեսք աղվորիկ:

Պատիւդ նոր են հասկանում,
 Հատ կտորից ես բաղկանում,
 Լոյս ցերեկը դու հանգիստ ես,
 Իսկ գիշերը միշտ ես բանում:

Եթէ դու չես մարդն զուր է,
 Առանց քեզի խիստ տխուր է,
 Ուտեղ չունես, ծարավում ես
 Խմածդ միշտ դառը ջուր է:

Ճակատիդ փայլում է պսակ,
 Գլխիդ ունիս թագի տեսակ,
 Գոյնդ կարմիր, սև և կապոյտ,
 Հատ բաժինդ է սպիտակ:

57.

Իմացիր բոյս չէ ասածս,
 Բայց բուսնում է անհող, անջուր,
 Սև ու ճերմակ է տեսածս,
 Համատարած և ընդհանուր,

Մանկահասակ չքնաղ կանանց,
 Ետ տեսակ բոյսն է հակառակ,
 Եթէ տեսնեն հարկիւ կամաց,
 Աննն այլոց դէմ խայտառակ:

Ետ պատուելուն մէկ օր հետս,
 Եսի, մտի յիմ կացարան,
 Անն ձեռքէս խեց փէտս,
 Յոյց առեց ինձ նոր տեսարան:

58.

Գուլայած Գրչին,
 Քանկաղին նուէր
 Զէ ինչ է բաս:

Գրիչ ղիցուք թէ դու մարդ ես,
 Ամբ թէ գունատ, անհոտ վարդ ես,

Եսն ինդրեմ թէ թակարդ ես՝
 Ախարդութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

Փորձի միջի քոյ գրուածքը *)
 Ծուել են գործոյդ ընթացքը,
 Ենթան անդուր հայհոյանքը,
 Այրենութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

Դու ցանկացար զիրքը քննել՝
 Թէ հեղինակին ձեռք առնել
 Եմենի հետ այդպէս վարուել
 Դա ըբութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

*) „Փնտղատէր ֆեկզի“ II, հատորի վերջին թերթումը տպագրուած համառօտ պատասխանովս շատերին ծանօթ փորձ հանդիսի կրիտիկոս Գրչի դէմ, ես խօսուածցում էի ժամանակի յարմար միջոցում նորա խղճի ընդդէմ հայհոյանքը մի այլ ծրարով կրկին վերադարձնել իւր հոգեկապ գրպանը: Որովհետեւ մարդկութեանը չ'է նուիրած Նախախնամութիւնից այնքան ուժ, կրելու այդ տեսակ ծանր և անմարս հայհոյանքները, ուստի „և դքոյս ի քոյոց քեզ մատուցանեմ“ կրկնելովս ահան վերադարձնուած Պ-ին այն ամենայնը, որոնցով նա փորձ Հանդիսի թերթերը անամօքարար ախտատելով վերջապէս և իմ անձնական պակասութիւններն է երազում, և այն այնպիսի դիւրահաւատ հոգով, որ շատերը կարող են մինչև անգամ համոզուիլ, բայց ես վստահօրէն կարող եմ ասել, որ ինձ Համաշող անհատները կրկային ճշմարտապէս, թէ ես այդ անհոտ բալասանական յայտ բերած շինծու ծաղիկների յատկութիւններից չէ թէ միայն հեռի, այլ և անմատչելի եմ բոլորովին:

Բան ու գործը մէկ զի զնեւ
 Այլոց միսը անկուշա ծամել
 Միայն գորանով պարապել
 Անկշտութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

Ուրիշներին անգոսնելը,
 Շատին խոր գուր պատրաստելը,
 Ինքնին 'ի նոյն գլորուիլը,
 Արդարութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

Ով հաւատայ ուրիշներին,
 Ու անպատուի միւսներին,
 Հարցնումեմ անհատներին,
 Անմտութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

Քերականութիւն ես գրել
 Անկարգ կանոններ ես շարել *)
 Ինչ որ պէտքն է կուլ ես տուել
 Պա թերութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

*) Բայասանեանցի 1868 թուականի աշխատասիրած գործնական քերականութեան մէջ յայտնի երևումն, թիւր, անհասկանալի և անմատչելի կանոններ. նորա էջերը գլխատարապէս լի են սխալներով: Վերառնենք օրինակի համար այդ քննադատութեան արժանի զիրքը և բացանենք 83 երեսը այդ տեղ բացասական մասնիկներում կտեսնենք հետեւեալը. ուղտ. ուղտուէլ կայն: Այս բաղադրեալ մասնիկները այնքան

Եթէ զու ես այն յօրինել
 Է՞ր չես կանոնին հետեւել
 Թէ այլ լեզուից ես վեր առել,
 Թարգմանութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

Յարգութիւնդ նոր հասկացան,
 Ծածուկ գործքերդ բացուեցան,
 Տեղ չ'մնաց տարածուեցան,
 Ղշմարտութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

Բարի անուն հռչակիլն,
 Պայծառ լուսի պէս փայլիլն,
 Յետոյ յանկարծ խաւարիլն,
 Անբաղդութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

Պուլ գրիչդ եթէ սրես,
 Անտեղն բան նորից գրես,
 Յիմարաբար թղթեր մրես,
 Անշահութիւն չէ՛ ինչ է բաս:

պատշաճի են յիշեալ բառերին, որքան Մայիսեան վարդը գոմի դռան ճակատին: Գրում է նամնապէս „ուղ“ մասնիկը Բուշայնու սկսվող բառերի վրայ է գրվում, յետոյ նա մատնանիչ է անում ուսանողին կանոնին հակառակ հետեւեալ օրինակը. ուղ - երտու, ուղ - օրնէ, ուղ - ուլ. Պ. Գրիչը երբ խր գրածը չի հասկանում ասացէք ինդրեմ ինքնախարութիւն չէ ինչ է բաս:

Ե Ր Գ Ե Ր Ի

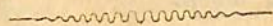
Ա Թ Ո Ւ Թ Ա Յ Ա Կ Ա Ն Յ Ա Ն Կ Ը .

	եր-
Աղետալի էր կհնչես	15
Այս իմ ցաւալն դառը ժամերը	22
Անցաւոր այս աշխարհում	26
Այս գինին թող լինի ,	34
Աղջիկ Մանուշակ կանչումեմ արի	54
Անգաղար սպասումեմ	70
Աղջիկ անունդ Սիմիլար	99
Բողբաձև պայծառ դէմքդ	63
Բաւ է դու ինձ սպանես	72
Գինին թէև ինքնին չար է	81
Գրիչ զկցուք թէ դու մարդ ես	106
Դու տեսել ես Յունիս ամսին	17
Կրբ բիւարդից հովացան	87
Օուր ես էդքան մտածում	78
Լչր ժամանակ, որ սուսերս	12
Թողլ սուր ինձ քո խնկաւէտ	68

— Բ. —

Թուխը ելաւ իւր ձուտերով	77
Ի թարմ քնոյդ նսեմական	11
Իմ կենաց մէջ ազնիւ ընկեր	16
Ինչ փափուկ ծծեր	52
Իմացիր բոյս չէ ասածս	106
Լաւ չի խաղում մեր թամաղէն	89
Խոցերիս չկայ բժշկուելու յոյս	12
Խաւար քողը երեսիդ	19
Խօսքի որ բերենք գեղեցիկ վարդ ես	29
Խորհենք մի փոքր մեր կեանքի վերայ	30
Խոխոջուն ձայնդ ինձ համար Քասախ	32
Խնդիրքս լսիր փափկասուն սնած	35
Խիտ առ խիտ պարտիզես	37
Խուճուճ խուճուճ քո շէկ	-
Խունջիկ մունջիկ շատ մի անիդ	39
Խեղքիս տունը աւերեցիր	40
Խնամք արա՛ մտոյդ գայ	42
Խմեցէք եղբարք քաղցրահամ գինի	43
Խաչաձև քաշ ես արել	64
Խարակվումեմ քո սիրուն	66
Խորհրդակից իմ ազնիւ	73
Ալըր չանէդ դէս արա	46
Ամնաչ մահուտ երեսիդ	84
Աարծեմ դեռ չէք մոռացել	91

Մայրիկ սաստիկ հիւանդ եմ	21
Մարդ նայիր որ սասիճան	24
Մառանուժն լաւ զինի կայ.	44
Մին զնուժես, հինգ նայումես.	57
Յերեկ անվերջ զես կարծէի կենդանի.	9
Նազելիդ իմ՝ Նազուլ խանուժ.	52
Նաշխուն հիւսած զելֆիներդ	55
Նորբայազիտ քաղաքը	60
Ով մանկահաս չքնաղ շարէմ	59
Ոչ մի տեղ զեռ չեմ տեսել	75
Ով դու անկուշտ ուռած փորիկ	105
Սոխակ իմ նամակը տար շայաստանին	10
Սամափարը տարան յօտէն	49
Սոխակի երգերը երկար կարգալով	93
Սիրահարուած սոխակի ուշուժիտքը	95
Վաղաթառամ տխուր սիրտս	13
Վարդ կարմիր թշնդ	51
Վնար հար ուժգին	5
Վանդակիչ, բայց կեանք տուող	103

Երեւ. Տոշ. Սեռշ.	Ուշեջ
7 — 4 — Պարց — — —	Պարձ:
9 — 10 — պտհպանել — — —	պտհպանել
11 — 8 — տափ — — —	տապ:
” — 16 — նաղ — — —	նաղ —
13 — 14 — բառբառ — — —	բարբառ:
15 — 3 — անգամ — — —	անգամ:
16 — 8 — Պիւցազնեաց — Պիւցազնեայց	
” — 10 — Օիրթիր — — —	Օարթիր:
17 — 1 — անմօռ — — —	անմօռ:
” — 10 — ջանագով — — —	ջատագով:
29 — 7 — միտքդ — — —	միտքդ:
34 — 12 — ձեռքս — — —	ձեռքիս:
40 — 14 — աղէկեզ — — —	աղէկեզ
55 — 1 — նախշուն — — —	նաշխուն
62 — 3 { Սէքանի օրի- } ճմարիտ — ճմարիտ:	
	{ նակներում:

ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐԻ ԲԱՅԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ.

Պշուի 55	Վրամի:
” 56	Լամպայ:
” 57	Սօրուք:

Աճառուլաճ և Երեսնոճ Պ. Աբար
Պոլսմերեմնի խանութան:

Գինն է 45 կոպէկ:

Օտարաբաղաբացի ցանկացողները կա-
րող են զիմել յերևան Պ. Լսին Տեր-
Գրիգորեանցի տպագրատունը:

« Ազգային գրադարան

NL0108471

